

اهداف یادگیری فصل دوم

از دانشجو - معلم انتظار می رود پس از مطالعه و یادگیری این فصل بتواند:

- ۱- مراحل تدریس قرائت قرآن را بیان کند.
- ۲- قرائت یک درس را تدریس کند.

روش تدریس قرائت قرآن

مراحل تدریس قرائت قرآن
فعالیت‌های یادگیری

روش تدریس قرائت قرآن

کسب مهارت قرائت قرآن، یکی از اجزای آموزش جامع قرآن است. جایگاه و اهمیت آموزش قرائت قرآن، تعریف آن و حدّ مورد انتظار در بخش کلیات بیان شده است. آموزش قرائت در دوره‌ی ابتدایی، بر استماع نوار آموزشی، الگوگیری و هم‌خوانی با آن استوار است. مهم‌ترین فایده‌ی نوار آموزشی، تسهیل تدریس و توجه به نقش شنیدن در کسب توانایی زیباخوانی قرآن کریم است. این آموزش، ضمن آن‌که دانش‌آموزان را با قرائت زیبا، صحیح و منظم قرآن آشنا می‌کند و زمینه‌ی کسب مهارت‌های قرائت قرآن را فراهم می‌آورد، موجب تقویت روخوانی و روان‌خوانی قرآن نیز می‌گردد.

روش تدریس قرائت به شرح زیر است:

آیات هر درس، به صورت قرائت آموزشی و با تکرار، در نوار ضبط شده است. دانش‌آموزان ابتدا هر عبارت قرآنی را گوش می‌دهند و به خط قرآن نگاه می‌کنند، سپس آن عبارت را شبیه نوار و همراه با آن تکرار می‌کنند تا از طریق الگوگیری از نوار گوش، چشم و زبان آن‌ها با نحوه‌ی قرائت زیبا، صحیح و منظم قرآن آشنا شود و زمینه‌ی کسب مهارت‌های قرائت قرآن فراهم آید. تمرین با نوار آموزشی، روخوانی و روان‌خوانی قرآن را نیز تقویت می‌کند.

مراحل تدریس قرائت

آیات هر درس به شیوه‌ی زیر تدریس می‌شود :

- ۱- معلم قبل از ورود به کلاس، محل آیات درس را در نوار آموزشی آماده می‌کند.
- ۲- پس از تمرین روخوانی آیات موردنظر و آماده کردن دانش‌آموزان و ایجاد انگیزه برای تمرین با نوار، ضبط صوت را روشن کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با نگاه به متن آیات درس، قرائت هر عبارت را ابتدا گوش کنند، سپس همراه با نوار به صورت دسته‌جمعی، شبیه نوار بخوانند. صدای دانش‌آموزان نباید آن قدر بلند باشد که صدای نوار را تحت‌الشعاع قرار دهد.
- تذکر ۱-** در پایه‌های اول، دوم و سوم که از لوحه استفاده می‌شود، معلم لوحه‌ی درس را بر روی تخته نصب می‌کند تا در حین تمرین با نوار، هم‌زمان با قرائت، کلمات را نشان دهد و توجه دانش‌آموزان را به متن آیات درس از روی لوحه جلب نماید، ولی در پایه‌های چهارم و پنجم در حین تمرین با نوار، دانش‌آموزان از روی کتاب، خط می‌برند و معلم بر خط بردن آن‌ها نظارت می‌کند.
- تذکر ۲-** در زمان تمرین با نوار، معلم کلمات را بخش‌بخش نشان نمی‌دهد؛ بلکه دست خود را هماهنگ با نوار، زیر کلمات حرکت می‌دهد.
- تذکر ۳-** معلم به افرادی که با نوار همراهی نمی‌کنند؛ یعنی تندتر یا کندتر از قرائت نوار می‌خوانند و یا اصلاً نمی‌خوانند، خط نمی‌برند و بی‌توجهی می‌کنند به صورت محبت‌آمیز تذکر می‌دهد و توجه آن‌ها را به تمرین منظم با نوار جلب می‌نماید.
- ۳- در مواردی که کلمه یا ترکیبی را بیش‌تر دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند، معلم به شیوه‌ی مناسب رفع اشکال می‌نماید؛ سپس مجدداً با نوار تمرین می‌کند.
- ۴- پس از اتمام تمرین قرائت با نوار و خاموش کردن ضبط صوت، از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام یک سطر از آیات درس را بخوانند. معلم دانش‌آموزان را تشویق می‌کند که شبیه نوار بخوانند؛ ولی خواندن به صورت معمولی نیز اشکال ندارد. در صورت اشتباه خواندن کلمات یا عبارات، به شیوه‌ای که در فصل قبل بیان شد، رفع اشکال می‌شود.
- ۵- توصیه می‌شود به منظور افزایش توانایی دانش‌آموزان در قرائت قرآن و فراهم کردن فرصت بیش‌تر تمرین در کلاس، معلم از روش تمرین گروهی بهره‌گیرد؛ یعنی دانش‌آموزان را گروه‌بندی کند تا هر یک بخشی از آیات درس را برای سایر اعضای گروه بخوانند. در این حالت، اعضای گروه اشتباهات یکدیگر را تصحیح می‌کنند و معلم بر فعالیت دانش‌آموزان نظارت دارد. مناسب است حتی‌الامکان هر گروه، از دانش‌آموزان قوی و ضعیف تشکیل شود.

تذکر: بهتر است هنگام تمرین قرائت آیات درس، ابتدا دانش‌آموزان قوی‌تر، آن‌گاه سایر دانش‌آموزان بخوانند تا افراد ضعیف‌تر به دور از اضطراب آمادگی بیشتری برای خواندن پیدا کنند. هم‌چنین مناسب است خواندن عبارات مشکل و طولانی‌تر به دانش‌آموزان قوی‌تر سپرده شود.

فعالیت‌های یادگیری

فعالیت ۱: تدریس بخش قرائت یکی از دروس قرآن دوره‌ی ابتدایی به کمک نوار و لوحه‌ی آموزشی توسط دانشجویان.

فعالیت ۲: روش تدریس دوستان خود را ارزیابی نمایید و نقاط قوت و ضعف آن‌ها را بررسی کنید.

فعالیت ۳: چرا تمرین با نوار قرائت قرآن پس از لوحه‌خوانی و روخوانی آیات درس انجام می‌شود؟

اهداف یادگیری فصل سوم

از دانشجو - معلم انتظار می رود پس از مطالعه و یادگیری این فصل بتواند:
یکی از پیام های قرآنی کتاب درسی را تدریس کند.

روش تدریس پیام قرآنی

مراحل تدریس پیام قرآنی

چند توصیه

روش تدریس پیام قرآنی

بخش پیام قرآنی در کتاب‌های آموزش قرآن، بستری است که دانش‌آموزان فرصت پیدا می‌کنند تا در گروه خود درباره‌ی پیام قرآنی با یکدیگر گفت‌وگو کنند. بدین وسیله مهارت‌های ایشان در کارگروهی، بحث کردن و تفکر تقویت می‌شود. هم‌چنین دانش‌آموزان به‌طور غیرمستقیم اندیشه کردن و تدبیر در آیات قرآن را تجربه کرده و می‌آموزند. این گام‌های کوچک، آغاز حرکت در راه بی‌پایان اندیشه و تدبیر در آیات قرآن کریم، بهره‌گیری مادام‌العمر از آموزه‌های قرآنی و در یک کلام انس با قرآن کریم است.

إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ الشَّرَّاتِ

کارهای خوب، کارهای بد را از بین می‌برد.

سوره‌ی مومنون، آیه‌ی ۱۱۹

حَسَنَاتٍ :

حَسَنَاتٍ :

شَرَّاتٍ :

شَرَّاتٍ :

چه خوب است این پیام قرآنی را در آیات درس پیدا کنید و آن را با صدای بلند بخوانید.

مراحل تدریس پیام قرآنی

پیام‌های قرآنی به شیوه‌ی زیر تدریس می‌شود.

۱- خواندن متن پیام: معلم به شیوه‌ی تدریس آیات درس، از دانش‌آموزان می‌خواهد که

ابتدا به صورت دسته‌جمعی، سپس به صورت انفرادی متن پیام را بخوانند.

۲- خواندن ترجمه‌ی پیام: ترجمه‌ی پیام توسط یک دانش‌آموز خوانده می‌شود.

۳- بحث و گفت و گو درباره‌ی مفهوم پیام: در کتاب دانش‌آموزان مفهوم هر پیام قرآنی به

کمک مجموعه‌ای از تصاویر حاوی مصداق و نمونه‌ای از موضوع پیام یا داستان و شعری بیان شده است. معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد با توضیح تصاویر یا خواندن داستان و شعر، درباره‌ی موضوع پیام با دوستان خود در گروه گفت‌وگو کنند. پس از کار گروهی، از چند گروه خواسته می‌شود تا درباره‌ی پیام توضیح دهند. معلم با پرسش و پاسخ و گفت‌وگو با دانش‌آموزان، مطالب دانش‌آموزان را جمع‌بندی، تکمیل و هدایت می‌کند. معلم می‌تواند برای تعمیق درک مفاهیم، از وقایع زندگی، داستان، شعر، ضرب‌المثل و ... نیز استفاده کند. بدین ترتیب با مشارکت فعال دانش‌آموزان، مفهوم پیام به کمک مثال و نمونه‌ای که در کتاب آمده است روشن می‌شود.

۴- بیان مصداق جدید: پس از روشن شدن مفهوم پیام، معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که

مصداق و نمونه‌های جدیدی را درباره‌ی موضوع پیام بیان کنند یا در فرصت‌های بعدی درباره موضوع پیام نقاشی بکشند یا خاطره بنویسند و ... این امر، زمینه‌ی تثبیت یادگیری و خلاقیت را فراهم آورده و سایر مهارت‌های آن‌ها را نیز تقویت می‌کند.

تذکر: آنچه در آموزش پیام‌های قرآن اهمیت دارد، یکی آشنایی و انس دانش‌آموزان با پیام‌ها

و معارف قرآنی و استفاده از آن‌ها در زندگی خویش است و دیگری مشارکت خلاق دانش‌آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری است. از این رو، هر چند حفظ کردن متن پیام‌ها مفید است؛ ولی نباید بر حفظ پیام‌ها یا ترجمه‌ی آن‌ها اصرار ورزید. در این باره در بخش ارزش‌یابی پیش‌تر گفت‌وگو خواهیم کرد.

۵- در ذیل پیام‌های قرآنی، برخی از کلمات آشنا و پرکاربرد در فارسی، ترجمه شده است یا

از دانش‌آموزان خواسته شده که با مقایسه ترجمه و متن پیام، به معنای کلمه‌ی بی‌برند. معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد تا این کار را انجام دهند و پاسخ آن‌ها را تصحیح می‌کند.

فعالیت‌های یادگیری

فعالیت ۱: پیام (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ) را با خط خوش روی تخته‌ی کلاس بنویسید، آن‌گاه یکی از دانشجویان با روش صحیح اشاره کردن به صامت‌ها و مصوت‌ها از دانشجویان بخواهد که عبارت را به صورت بخش‌بخش بخوانند؛ سپس چند نفر به صورت انفرادی عبارت پیام را به صورت معمولی می‌خوانند.

فعالیت ۲: موضوع پیام فوق را در قالب تصویر، داستان، شعر یا ... ترسیم کنید. پس از تهیه‌ی تصاویر یا مطالب موردنظر خود، آن‌ها را به کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۳: قرآن کریم، انسان را به دقت کردن در غذایش فراخوانده است. به نظر شما این دقت در چه زمینه‌هایی می‌تواند باشد؟ سعی نمایید تا می‌توانید زمینه‌های متنوع و بیش‌تری را بیان کنید. طرح کدام‌یک از این زمینه‌ها برای دانش‌آموزان پایه‌ی چهارم و پنجم ابتدایی مناسب است؟

چند توصیه

- ۱- شایسته است که معلم در فرصت‌های مناسب حتی در زنگ‌های غیر از درس قرآن، با توجه به رفتار دانش‌آموزان یا پیش‌آمدهای مختلف، ایشان را به مفهوم پیام‌های قرآنی توجه دهد؛ مثلاً، وقتی دو دانش‌آموز برخورد لفظی و مشاجره پیدا می‌کنند به آن‌ها بگوییم عزیزان یادتان هست که خدا در قرآن می‌فرماید: **وَ الصُّلْحُ خَيْرٌ** ... چه؟ آری، آفرین، **وَ الصُّلْحُ خَيْرٌ!** تا دانش‌آموزان در موقعیت‌های مناسب، روح و جان پیام قرآنی را درک کنند.
- ۲- می‌توانید دانش‌آموزان را به انجام برخی فعالیت‌های خارج از کلاس مربوط به پیام‌های قرآنی مانند نوشتن پیام‌ها، کشیدن تصاویر مربوط به آن‌ها در روزنامه‌ی دیواری تشویق کنید. بدیهی است دانش‌آموزانی که چنین فعالیت‌هایی را انجام می‌دهند باید به نحو مناسب تشویق شوند.
- ۳- در زمان‌های مناسب - کلاس قرآن یا سایر کلاس‌ها - دانش‌آموزان می‌توانند پیام‌هایی را که تا کنون آموخته‌اند به صورت دسته‌جمعی یا انفرادی بخوانند.
- ۴- نوشتن پیام‌های قرآنی بر روی مقوای مناسب و نصب آن در کلاس در طول هفته و تعویض آن با پیام جدید.
- ۵- مناسب است با هماهنگی مدیر مدرسه برخی از پیام‌ها و تصاویر مربوط به آن‌ها به صورت زیبا و جذاب بر روی دیوارهای مدرسه، نقاشی و خوشنویسی شود.
- ۶- سعی شود کلمات هم‌خانواده‌ی لغات معنا شده‌ی ذیل هر پیام تا حدی که در فارسی رایج است به کمک دانش‌آموزان و هدایت معلم پیدا شود.

اهداف یادگیری فصل چهارم

از دانشجو - معلم انتظار می رود پس از مطالعه و یادگیری این فصل بتواند:

- ۱- یک درس از کار در کلاس کتاب درسی آموزش قرآن را تدریس کند.
- ۲- نکات مهم پیرامون تدریس «کار در کلاس» را شرح دهد.

روش تدریس درک معنای کلمه‌ها، ترکیب‌ها و عبارتهای ساده‌ی قرآنی

مراحل تدریس درک معنای کلمه‌ها و ترکیب‌های ساده‌ی قرآنی

چند تذکر مهم

ترجمه‌ی آیات

روش تدریس درک معنای کلمه‌ها، ترکیب‌ها و عبارات‌های ساده‌ی قرآنی

به منظور آشنایی بیش‌تر دانش‌آموزان با قرآن کریم، برخی از کلمه‌ها و ترکیب‌های ساده‌ی قرآنی معنا می‌شود. این بخش از فعالیت تدریس با عنوان «کار در کلاس» در دروس مختلف آمده است. دانش‌آموزان به صورت گروهی تمرین‌های این بخش از درس را طی مراحل زیر انجام می‌دهند.

مراحل تدریس کار در کلاس

۱- با مراجعه به ترجمه‌ی آیات درس معنای کلمه‌ها و ترکیب‌های موردنظر را به‌دست آورده و در مقابل آن‌ها با مداد می‌نویسند.

۲- یکی از اعضای گروه یکی از کلمه‌ها یا ترکیب‌ها را همراه معنای آن می‌خواند. این کار توسط گروه‌های دیگر انجام می‌شود تا همه‌ی کلمه‌ها و ترکیب‌ها معنا شود. در این قسمت، معلم می‌تواند از دانش‌آموزان بخواهد اگر کلمات هم‌خانواده‌ی برای این کلمات می‌شناسند یا کلماتی را به یاد دارند که معنای آن‌ها موافق یا مخالف این کلمات است، بیان کنند.

۳- دانش‌آموزان به‌طور گروهی و به کمک معنای کلمات ارائه شده، ترکیب‌ها، عبارات و برخی از آیات ساده و کوتاه قرآنی را که در تمرین دوم این بخش، پیش‌بینی شده است، معنا می‌کنند. به منظور تسهیل کار، برخی از نکاتی که در ترجمه‌ی عبارات لازم است و از سطح توانایی دانش‌آموز بالاتر می‌باشد، در کتاب نوشته شده است تا دانش‌آموزان در ترجمه‌ی عبارات، دچار مشکل نشوند.

۴- این تمرین نیز، مانند تمرین قبل توسط اعضای گروه‌های مختلف، در کلاس خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود.

چند تذکر مهم

۱- توجه داشته باشید که دانش‌آموزان، موظف به حفظ معنای کلمه‌ها و ترکیب‌ها نیستند؛ بلکه فعالیت آن‌ها در کلاس به‌ویژه در گروه‌های دو یا سه نفره، زمینه‌ی انس بیش‌تر با قرآن کریم و درک معنای عبارات و آیات را فراهم می‌آورد. بدیهی است دانش‌آموزان علاقه‌مند و فعال‌تر، به شیوه‌ی مناسب تشویق می‌شوند. در این مورد در بخش ارزش‌یابی بیش‌تر سخن خواهیم گفت.

۲- هنگامی که دانش‌آموزان در حال انجام تمرین‌های «کار در کلاس» اند، معلم بر فعالیت آن‌ها نظارت می‌کند تا همه فعال باشند. در صورت نیاز، معلم با راهنمایی، گروه‌های کم‌کار را به

فعالیت وامی دارد.

۳- تأکید می‌شود که فعالیت «کار در کلاس» باید حتماً در کلاس، تحت نظارت معلم انجام شود و نباید حلّ این تمرین به عنوان تکلیف منزل به دانش‌آموزان واگذار شود.

۴- فعالیت «کار در کلاس» در پایه‌های پایانی دوره‌ی ابتدایی آمده است؛ ولی برخی تمرین‌ها شبیه همین تمرین، بسیار ساده، به اختصار و بدون عنوان «کار در کلاس» در پایه‌های اول آمده است. این گونه تمرین‌ها نیز به شیوه‌ی «کار در کلاس» تدریس می‌شود.

فعالیت یادگیری

یک تمرین «کار در کلاس» را از کتاب آموزش قرآن پایه‌ی چهارم و یک تمرین را از پایه‌ی پنجم انتخاب کرده و روش تدریس آن را در کلاس تمرین کنید.

ترجمه‌ی آیات

به منظور آشنایی بیش‌تر دانش‌آموزان با مفاهیم قرآنی و افزایش علاقه و انگیزه‌ی ایشان به یادگیری قرآن کریم، برخی از آیات و فرازهای قرآنی دروس که معنا و مفهوم آن‌ها برای دانش‌آموزان مفید و مناسب می‌باشد، ترجمه شده است. آیات به گونه‌ای ترجمه شده است که با رعایت حفظ مفهوم اصلی آیات، با برخی توضیحات مختصر و ضروری، معنای آن‌ها برای دانش‌آموزان قابل فهم‌تر باشند. از این‌رو، آن گروه از آیات که معنای آن‌ها برای دانش‌آموزان غیر قابل درک است و یا با نیازهای روانی ایشان تناسب زیادی ندارد، ترجمه نشده است.

درباره‌ی ترجمه‌ی آیات توجه به نظارت زیر ضروری است:

۱- ترجمه‌ی آیات دروس برای مطالعه‌ی آزاد است. از این‌رو، نباید هیچ‌گونه ارزش‌یابی از آن به عمل آید.

۲- خوب است معلم دانش‌آموزان را تشویق کند که در خانه ترجمه‌ی آیات را نیز بخوانند.

۳- در صورت وجود فرصت کافی در کلاس، معلم می‌تواند پس از تدریس روخوانی آیات، از چند دانش‌آموز بخواهد که هر یک بخشی از ترجمه آیات درس را بخوانند.

۴- از مجبور کردن دانش‌آموزان برای حفظ ترجمه‌ی آیات جداً باید پرهیز شود.

اهداف یادگیری فصل پنجم

از دانشجو - معلم انتظار می‌رود پس از مطالعه و یادگیری این فصل بتواند:

- ۱- یکی از داستان‌های کتاب درسی آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی را با توجه به مراحل آن تدریس کند.
- ۲- انواع شیوه‌های بیان داستان را توضیح دهد.

روش تدریس داستان‌های قرآنی

مراحل داستان‌گویی

شیوه‌های بیان داستان

فعالیت یادگیری

روش تدریس داستان‌های قرآنی

با توجه به آن‌چه در فصل هشتم بخش اول کتاب در قسمت میانی روش‌های داستان‌گویی بیان شد، داستان‌های قرآنی کتاب‌های آموزش قرآن طی مراحل زیر و به شیوه‌هایی که بیان خواهد شد، تدریس می‌شود.

مراحل داستان‌گویی

الف - قبل از ورود به کلاس

- ۱- داستان را حداقل یک بار بخوانیم تا به متن و عبارات آن تسلط نسبی پیدا کنیم.
- ۲- در پایه‌ی اول ابتدایی فقط تصاویر داستان در کتاب درسی آمده و متن داستان در کتاب راهنمای نوشته شده است، با رجوع به آن با متن داستان آشنا شوید.
- ۳- چنان‌چه وسایل کمک‌آموزشی از قبیل، عکس، فیلم و نوار قصه در مورد داستان کتاب درسی تهیه کرده‌اید، آماده کنید و همراه خود به کلاس ببرید.

ب - در هنگام تدریس

- ۱- داستان را به یکی از راه‌های قصه‌گویی - که بیان خواهد شد - به‌طور جذاب و زیبا بیان کنید.
- ۲- در صورت امکان، چندتن از دانش‌آموزان متن داستان را بخوانند.
- ۳- مناسب است بعضی از دانش‌آموزان، آیات مربوط به داستان را از روی متن آیات کتاب بخوانند.
- ۴- در صورت امکان از نوار، CD و یا فیلم در ارتباط با داستان استفاده کنید.

ج - پس از تدریس

- ۱- پس از تدریس از دو یا سه نفر از دانش‌آموزان داوطلب بخواهید قصه را تعریف کنند.
- ۲- چنان‌چه دانش‌آموزان درباره‌ی داستان، پرسشی دارند، به پرسش آن‌ها متناسب با درک و فهم آن‌ها پاسخ دهید.
- ۳- به فعالیت‌های دانش‌آموزان از جمله خوب شنیدن، خوب خواندن متن، تعریف کردن داستان و طرح پرسش‌های خوب، نمره‌ی مستمر بدهید.

شیوه‌های بیان داستان

قصه‌گویی هنری است که به کمک آن، ادبیات مکتوب بازآفرینی شده و واژه‌ها و کلمات، توسط قصه‌گو روح و جان می‌گیرند و شادابی و نشاط را به مخاطبان هدیه می‌کنند.

شاید قصه‌گویی در بدو امر کار ساده‌ای به نظر رسد اما اگر معلم خود را ملزم به رعایت شرایط قصه‌گویی بداند، باید آماده‌ی فراگیری راه و رسم آن و کسب مهارت لازم باشد.

هر داستان را می‌توان به شیوه‌های مختلفی بیان کرد. اهم این شیوه‌ها به‌طور خلاصه عبارت است از:

۱- قصه‌خوانی: ساده‌ترین شیوه‌ی داستان‌گویی، خواندن آن از روی متن کتاب است. قطعاً

میان خواندن داستان و نقل آن تفاوت است. از جمله این که در خواندن داستان، حوادث به سرعت از مقابل ذهن دانش‌آموز می‌گذرد، ولی در نقل داستان روح و جان تازه‌ای به داستان دمیده می‌شود و در واقع، آن را برای مخاطب زنده می‌کند. با این توصیف از شیوه‌ی قصه‌خوانی کم‌تر استفاده می‌شود و در فضای کلاس و مدرسه چندان کاربردی ندارد.

استفاده از کارت‌های قصه‌خوانی

شیوه‌ای مناسب در بیان داستان‌های قرآنی است.

۲- قصه‌گویی: یکی از شایع‌ترین شیوه‌های بیان داستان، قصه‌گویی است. معلم با کم‌ترین امکانات

می‌تواند به کمک نقل داستان، مخاطب خود را تحت تأثیر پیام‌های داستان خود قرار دهد. معلم می‌تواند قصه را در قالب‌های مختلف هم چون سوم شخص، اوّل شخص مفرد، نامه یا نقل خاطره بیان کند.

در قالب «سوم شخص» قصه‌گو خود را بیرون از صحنه‌های قصه قرار می‌دهد و جریانات و وقایع را که بر شخصیت‌های داستان می‌گذرد، بازگو می‌کند.

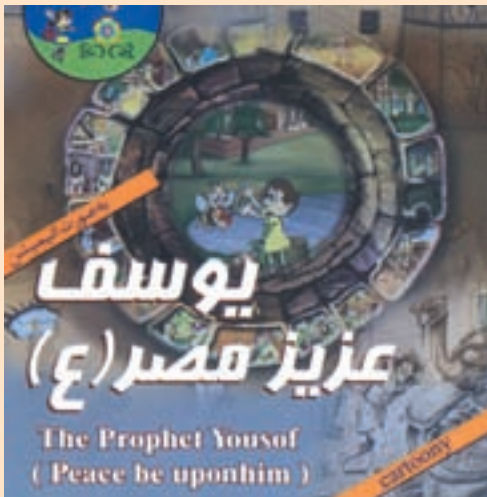
با شیوه‌ی «اول شخص مفرد» قصه‌گو در نقش یکی از شخصیت‌های داستان درآمده و داستان را از زبان او نقل می‌کند. گویا خود ناظر و شاهد ماجرا بوده و در آن‌ها شرکت داشته است.

۳- قصه‌گویی به کمک پرده، تصویر یا نقاشی: در بیان قصه، هر چه از ابزار و وسایل کمکی - البته بجا و مناسب - استفاده شود، تأثیر قصه و انتقال پیام بیش‌تر و بهتر خواهد بود. طراحی صحنه‌های داستان، در صورت امکان بر روی پارچه یا مقوا و استفاده از تصاویر مناسب، کار قصه‌گو را به مراتب راحت‌تر می‌کند و قصه نیز جذاب‌تر و شیواتر بیان می‌شود.

۴- قصه‌گویی همراه با تقلید صدا و حرکات: بیان قصه، هر چه طبیعی‌تر و واقعی‌تر باشد بر جذابیت آن می‌افزاید. قصه‌گو ضمن بیان قصه، صدا و حرکات شخصیت‌های داستان را تقلید می‌کند. این شیوه یکی از متداول‌ترین شیوه‌های قصه‌گویی است.

۵- قصه‌گویی همراه با بازیگران آشکار یا پنهان: معلم نقش شخصیت‌های مختلف داستان را بین دانش‌آموزان تقسیم می‌کند و با تمرین قبلی از آن‌ها می‌خواهد تا داستان را به صورت نمایش اجرا کنند. گاهی نیز به شیوه‌ی نمایش عروسکی، دانش‌آموزان به‌طور پنهان ایفای نقش می‌کنند. این روش به علت نیازمندی به تمرین زیاد یا لوازم خاص، در صورت امکان یک یا دو بار می‌تواند در طول سال تحصیلی و احتمالاً در مراسم ویژه به اجرا درآید.

فعالیت یادگیری

یک داستان از داستان‌های قرآنی کتاب‌های آموزش قرآن هریک از پایه‌های دوره‌ی ابتدایی انتخاب کرده، داستان را در کلاس تعریف کنید و شیوه‌ی قصه‌گویی با توجه به آنچه بیان شده است، تجزیه و تحلیل شود.

اغلب دانش‌آموزان به دیدن VCD و فیلم‌های ویدئویی داستان‌های قرآنی علاقه‌ی زیادی نشان می‌دهند.

اهداف یادگیری فصل ششم

از دانشجو - معلم انتظار می رود پس از مطالعه و یادگیری این فصل بتواند:

- ۱- برخی از روش های ایجاد تنوع و جذابیت در آموزش قرآن (روخوانی، روان خوانی، پیام قرآنی، درک معنا و داستان گوئی) را بیان کند.
- ۲- پیشنهادهای جدیدی را برای ایجاد تنوع و جذابیت درس قرآن ارائه کند.

کلاس قرآن، کلاسی جذاب و بانشاط

- در آموزش روخوانی قرآن
- در آموزش قرائت قرآن
- در آموزش پیام های قرآنی
- در آموزش داستان های قرآنی
- در آموزش درک معنای آیات قرآن کریم
- فعالیت یادگیری

کلاس قرآن، کلاسی جذاب و بانشاط

تصور پیش‌تر معلمان درباره‌ی فرایند یاددهی - یادگیری آن است که آن‌چه موجب ارزشمندی و اثربخشی این فرایند می‌شود صرفاً معطوف به محتوا و ماهیت مطالب آموزشی است؛ اما باید اذعان داشت که نه تنها محتوا، بلکه ایجاد شور و نشاط، چگونگی آموزش از طریق برانگیختن شوق و برآوردن نیاز دانش‌آموزان همراه با بهره‌گیری از زیبایی‌شناسی، جاذبه‌مداری و طرب‌انگیزی نیز در یادگیری مطلوب کاملاً مؤثر است. اگر فعالیت‌های یاددهی - یادگیری براساس رغبت و نیاز فراگیران تنظیم شود، یادگیری و کلیه‌ی کارکردهای آموزشی نشاط‌انگیز و وجدآور خواهد بود.

در حدیث بسیار عمیق و زیبا از حضرت امام رضا - علیه‌السلام - چنین آمده است*:

إِنَّ لِلْقُلُوبِ إِقْبَالَ وَ إِدْبَارًا وَ نَشَاطًا وَ قُتُورًا، قلب انسان حالت پذیرش و روی‌گردانی و نیز

نشاط و سستی دارد.

در زمان پذیرش، توجه و دقت و درک و فهم

می‌یابد.

و در زمان روی‌گردانی خسته و ملول می‌شود.

پس قلب‌ها را هنگام پذیرش و نشاط، به کار بگیرید؛

و هنگام روی‌گردانی و سستی، آن‌ها را سازید.

فَإِذَا أَقْبَلْتَ بَصُرْتَ وَ فَهِمْتَ،

وَ إِذَا ادْبَرْتَ كَلْتَ وَ مَلَّتْ،

فَخُذْهَا عِنْدَ إِقْبَالِهَا وَ نَشَاطِهَا،

وَ اتْرُكْهَا عِنْدَ ادْبَارِهَا وَ قُتُورِهَا.

این امر به روشنی نشان می‌دهد که تا چه اندازه آمادگی، نشاط و رغبت فراگیران در تعلیم و تربیت اهمیت و تأثیر دارد. از آن‌جا که ادبیات و هنر، همواره نقش مؤثر در زندگی انسان داشته و از دیرباز مورد نظر فلاسفه، اندیشمندان و مربیان بوده است؛ از این‌رو، به کارگیری آن در تعلیم و تربیت اهمیت بسیاری دارد. فعالیت‌های متنوع و جذاب ادبی و هنری علاوه بر ایجاد تنوع در کلاس، اثر درمانی داشته و نیل به مقاصد آموزشی و پرورشی را تسریع می‌بخشد. از سوی دیگر به کارگیری هنر در یاددهی - یادگیری می‌تواند نقش بارزی در اشاعه‌ی رفتارهای مناسب و آگاهی و هوشمندی فراگیران داشته باشد، و در ایجاد نگرش‌ها و گرایش‌های مطلوب، تحولات سازنده‌ی اجتماعی مؤثر واقع شود.

به همین منظور می‌توان برای جذاب و بانشاط کردن درس قرآن و فراهم آوردن مشارکت هرچه

* کتاب میزان الحکمة، باب القلب

بیش تر دانش آموزان در فرایند یاددهی – یادگیری از روش های فعال، قصه گویی، شعرخوانی، تمثیل و تشبیه، نمایش، نقاشی، کاردستی و ... بهره جست.

هرچند معلمان علاقه مند و با تجربه، خود با شیوه های متنوع و جذاب آموزش آشنایند، اما در این قسمت، به برخی از روش های مناسب برای جذاب و فعال سازی کلاس قرآن در موضوعات مختلف آموزش قرآن اشاره می شود.

الف – در آموزش روخوانی قرآن

۱- از آن جا که مراحل اولیه ی آموزش روخوانی، مبتنی بر کسب مهارت بخش خوانی است، علاوه بر روش هایی که در قسمت های قبل شده است برای ایجاد تنوع در کلاس درس از روش زیر نیز می توان استفاده کرد.

عبارت مورد نظر را روی تابلو می نویسیم و از دو نفر یا دو گروه می خواهیم به تناوب و پشت سرهم، هر نفر یا هر گروه (به طور دسته جمعی) یک بخش را بخواند؛ مثلاً، در مورد عبارت «إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا» این گونه می شود:

نفر یا گروه اول	نفر یا گروه دوم
إِنَّ	نَلَّ
لَا	هَ
كَأَنَّ	نَ
عَلِيمًا	لِي

۲- دانش آموزان را به گروه های چندنفره تقسیم کنید، در هر گروه، هر یک از اعضا، یکی از آیات قرآن کریم را پیش خوانی می کند، به این ترتیب:

۱- فاطمه: آیه یا سطر ۱	۱- زهرا: آیه یا سطر ۱	
۲- منصوره: آیه یا سطر ۲	۲- سهیلا: آیه یا سطر ۲	گروه صابران
۳- سمیرا: آیه یا سطر ۳	۳- معصومه: آیه یا سطر ۳	گروه مؤمنین
۴- میترا: آیه یا سطر ۴	۴- مریم: آیه یا سطر ۴	

سپس معلم از شماره های ۱ می خواهد که باهم دور یک میز جمع شوند و آیه ی مربوط به خود را از روی کتاب خط برده و بخوانند، اشکالات احتمالی توسط اعضای گروه با نظارت معلم اصلاح

می‌شود و همین کار را از شماره‌های ۲، ۳ و ۴ نیز می‌خواهیم که انجام دهند. در مرحله‌ی بعدی هر دانش‌آموز به گروه قبلی خود برمی‌گردد و آیه‌ی مربوط به خود را می‌خواند و دیگر اعضای گروه نیز این آیه را می‌خوانند؛ به‌طور مثال، زهرا آیه‌ی ۱ را می‌خواند و دیگر اعضا نیز می‌خوانند، سهیلا آیه‌ی ۲ را می‌خواند و دیگر اعضا نیز می‌خوانند و ...

به همین ترتیب تمام دانش‌آموزان آیات درس را با مشارکت فعال خود در گروه‌ها می‌خوانند.
۳- هر ردیف کلاس، یک یا دو آیه را پیش‌خوانی کنند و با فرمان معلم هر ردیف، آیه یا آیات مربوط به خود را می‌خوانند. این فعالیت را میز به میز هم می‌توان انجام داد.

۴- ابتدا فرصت پیش‌خوانی آیات را به دانش‌آموزان می‌دهیم، سپس از هر دانش‌آموز می‌خواهیم یک آیه را با صدای بلند بخواند و اگر در خواندن خود اشکالی داشت سایر دانش‌آموزان با یک بار دست زدن توجه فرد را جلب می‌کنند و او باید دوباره آیه را بخواند.

۵- معلم با هماهنگی قبلی از یک دانش‌آموز می‌خواهد آیه‌ای را بخواند و سایر دانش‌آموزان آیه را در درس پیدا کنند و با صدای بلند بخوانند.

فعالیت یادگیری

یک نمونه از الگوی ارائه شده در آموزش روخوانی یک عبارت قرآنی را در کلاس اجرا کنید، سعی کنید در ارائه‌ی الگو، خلاقیت و نوآوری نیز داشته باشید.

ب- در آموزش قرائت قرآن

- ۱- خوب است دانش آموزان، آیات و عبارات قرآنی درس را در خانه به صورت آهنگین بخوانند و صدای خود را ضبط کرده و به کلاس بیاورند تا دیگران هم سعی کنند آهنگین بخوانند.
- ۲- معلمان محترم نیز سعی کنند با نوار تمرین کنند و گاهی آیات قرآن را برای دانش آموزان به صورت آهنگین بخوانند.
- ۳- از دانش آموزان خوش صوت برای خواندن آیات قرآن کمک بگیرید.

ج- در آموزش پیام های قرآنی

- ۱- دانش آموزان برای پیام قرآنی درس، داستان بسازند و یا اثنا بنویسند.
- ۲- از ضرب المثل ها و یا اشعار مناسب با پیام های قرآنی استفاده کنند. (یا از دانش آموزان بخواهید در منزل اشعار یا ضرب المثل های مناسب را پیدا کرده تا برای کلاس بازگو کنند یا به صورت کتاب مصور درآورند).
- ۳- برای پیام قرآنی درس تصویرسازی کنند (نقاشی، طراحی، کار دستی و ...)
- ۴- پیام قرآنی را با خط خوش بنویسند و به کلاس نصب کنند.
- ۵- بعضی از پیام ها را می توانید با بازی آموزش دهید. (استفاده از پازل، جدول و ...)
- ۶- از دانش آموزانی که پیام های قرآنی متعددی را حفظ هستند بخواهید به جلوی کلاس بیایند و به ترتیب هر کدام یک پیام را با مفهوم آن با صدای بلند بخوانند.

د - در آموزش داستان‌های قرآنی

قصه در قرآن کریم جلوه‌های متعددی دارد، قصه‌های قرآن دارای مضامین، اهداف و پیام‌های گوناگون اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی و انسانی است و علاوه بر عبرت‌انگیزی؛ به منظور رشد و هدایت انسان ارائه شده است. قصه و داستان را می‌توان به شیوه‌های متنوعی ارائه کرد. شما می‌توانید از فناوری‌های جدید و رسانه‌های گوناگون نیز در ارائه‌ی هرچه متنوع‌تر و جذاب‌تر داستان‌ها استفاده کنید.

برای بیان جذاب و متنوع قصه‌گویی، علاوه بر روش‌هایی که در قسمت مربوط به شیوه‌های بیان داستان گفته شد می‌توانید از ارائه داستان در قالب نمایشنامه (ایفای نقش توسط دانش‌آموزان)، بخش نمایشنامه‌ی تصویری یا صوتی درباره‌ی داستان‌های کتاب‌های آموزش قرآن یا سایر داستان‌های قرآنی بهره بگیرید.

فعالیت یادگیری

یکی از داستان‌های قرآنی را با بهره‌گیری از فناوری‌های جدید در کلاس ارائه کنید.

ه - در آموزش درک معنای آیات قرآن کریم در پایه‌های بالاتر

- ۱- واژه‌های قرآنی و معنای آن‌ها را در کارت‌های رنگی جداگانه‌ای تهیه کرده تا فراگیران همکاری گروهی واژه‌های مربوط به هم را پیدا کنند.
- ۲- واژه‌ها را به همراه معنای هر کدام در اشکال گوناگون نوشته و به یکدیگر بچسبانید و مانند آویزهای تزئینی با نخ از سقف یا پنجره‌ی کلاس آویزان کنید.
- ۳- از مسابقات و بازی‌های مختلف برای آموزش مفاهیم استفاده کنید.

فعالیت یادگیری

یکی از تمرین‌های آموزش درک معنای آیات قرآن را از کتاب آموزش قرآن پایه‌ی چهارم یا پنجم ابتدایی انتخاب کرده و پس از تهیه‌ی لوازم مورد نیاز به روش فوق در کلاس تدریس کنید.

اهداف یادگیری فصل هفتم

از دانشجو - معلم انتظار می رود پس از مطالعه و یادگیری این فصل بتواند:

۱- بخش های مختلف و محتوای هریک از کتاب های درسی آموزش قرآن دوره ی ابتدایی را توضیح دهد.

۲- حداقل یکی از دروس پایه های پنجگانه ی دوره ی ابتدایی را به طور کامل تدریس کند.

الگوی تدریس یک درس کامل از هر پایه ی تحصیلی و بررسی کتاب های درسی آموزش قرآن دوره ی ابتدایی

- الگوی تدریس یک درس کامل از پایه ی اول ابتدایی
 - الگوی تدریس یک درس کامل از پایه ی دوم ابتدایی
 - الگوی تدریس یک درس کامل از پایه ی سوم ابتدایی
 - الگوی تدریس یک درس کامل از پایه ی چهارم ابتدایی
 - الگوی تدریس یک درس کامل از پایه ی پنجم ابتدایی
- بررسی محتوای هریک از کتاب های درسی آموزش قرآن دوره ی ابتدایی

الگوی تدریس یک درس کامل از هر پایه‌ی تحصیلی و بررسی کتاب‌های درسی آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی

اینک که طی شش فصل قبل با روش تدریس بخش‌های مختلف آموزش قرآن آشنا شده‌اید، مناسب است الگوی تدریس یک درس کامل از هر پایه‌ی تحصیلی ارائه شود. بدین ترتیب چگونگی ارتباط بخش‌های مختلف یک درس و تدریس هریک از آن‌ها به‌خوبی روشن می‌شود.

الگوی تدریس یک درس کامل از پایه‌ی اول ابتدایی

سوره‌ی حمد، آموزش لوحه‌های ۶، ۷ و ۸

اهداف

- ۱- علاقه به شنیدن صوت زیبای قرآن
- ۲- توانایی خواندن سوره‌ی حمد به صورت دسته‌جمعی
- ۳- آشنایی با شعر مربوط به سوره‌ی حمد
- ۴- آشنایی با حروف ناخوانا به صورت نماد حرف تو خالی
- ۵- توانایی خواندن عبارات قرآنی لوحه‌های ۶، ۷ و ۸ به صورت بخش‌بخش
- ۶- علاقه به یادگیری قرآن کریم

روش تدریس و ارزش‌یابی

جلسه‌ی اوّل، هفته‌ی چهارم بهمن ماه

مانند همیشه، درس قرآن را با ایجاد فضای شاداب و با طراوت شروع کنید. سوره‌ی حمد طی مراحل ذیل، آموزش داده می‌شود:

الف - آموزش سوره‌ی حمد

۱- آماده کردن نوار آموزشی، ضبط صوت و لوحه‌ی سوره‌ی حمد.
۲- نصب لوحه‌ی سوره‌ی حمد در محل مناسب.
۳- خوب است پیش از پخش نوار قرائت سوره‌ی حمد به سادگی و اختصار کامل برای دانش‌آموزان توضیح دهید که این سوره در همه‌ی نمازها خوانده می‌شود و همه‌ی مسلمانان آن را حفظ هستند.

۴- پخش قرائت سوره از نوار: مانند دروس قبل همزمان با پخش قرائت سوره به کلمات سوره‌ی حمد از روی لوحه اشاره کنید و از دانش‌آموزان بخواهید به قرائت نوار گوش کرده، کلمات سوره را ببینند و مطابق دستور نوار با آن همخوانی کنند.

در آموزش این سوره، نکاتی که در بخش کلیات و آموزش سوره‌های قبل بیان شده است رعایت کنید. ضمناً گاهی در تلفظ کلمات و عبارات اشتباهاتی پیش می‌آید؛ اگر در خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان این اشتباهات پیش آمد به طریق زیر برطرف می‌شود:

الف - بعضی از دانش‌آموزان در «الحمد لله» «ل» را به «ر» تبدیل می‌کنند که باید با صداکشی «ل» اصلاح کرد.

ب - مشدّد خواندن «یَ» در عبارت «مالک یوم» یا تبدیل «یَ» به «یُ» در این صورت باید برای رفع اشکال «ک» سریع خوانده شده و فتحه‌ی «یَ» واضح تلفظ شود.

ج - مشدّد خواندن «نَ» در عبارت «ایاک نعبد» و «ایاک نستعین» در این صورت نیز باید «ک» سریع خوانده شود.

د - مشدّد خواندن «س» و حذف «ت» در کلمه‌ی «نستعین» که برای رفع اشکال کلمه‌ی «نستعین» را واضح و آرام باید خواند.

ه - عدم بیان تشدید «ص» در عبارت «اهدنا الصراط» و تبدیل «ن» به «ل» در کلمه‌ی «انعمت» که باید با صداکشی اصلاح کرد.

و - تبدیل «ل» به «لِ» در کلمه‌ی «علیهم» و «عَد» به «غِد» در کلمه‌ی «غیر» که برای رفع

اشکال باید صدای «آ» واضح تلفظ شود.

ز - عدم بیان تشدید «آی» در «وَلَا الضَّالِّينَ» که در این مورد نیز با صداکشی «آ» رفع اشکال

می‌شود.

تذکر

در صورت مشاهده مشکلات بیان شده به رفع آن‌ها بپردازید و لازم نیست ابتدا به توضیح

تک تک آن‌ها بپردازید، این کار، خود ایجاد تردید در تلفظ خواهد کرد.

ب - شعرخوانی

مطابق آنچه در دروس گذشته بیان شد، معلم با آمادگی قبلی، چند بار شعر را با آهنگ و لحنی

کودکانه و مناسب با درس قرآن، برای دانش‌آموزان در کلاس می‌خواند. به تذکراتی که در درس دوم

درباره‌ی انتخاب یک نام برای شعر، میزان و نحوه‌ی یادگیری آن و سایر مطالب مربوط به شعر بیان

شده است، توجه کنید.

جلسه‌ی دوم، هفته‌ی اول اسفندماه

مانند همیشه درس قرآن را با ایجاد فضای شاداب و با طراوت آغاز کنید. ابتدا، لوحه‌ی سوره‌ی حمد را نصب کرده و نوار قرائت سوره‌ی حمد را بخش کنید و از دانش‌آموزان بخواهید تا با نگاه کردن به لوحه، جمع خوانی کنند.

پس از تمرین سوره‌ی حمد، لوحه‌ی ۶ را در جای مناسب نصب کنید، سپس با اشاره‌ی صحیح ابتدا به ترکیبات حروف ل و «خ» اشاره کنید، آن‌گاه به عبارات قسمت دوم به صورت بخش بخش اشاره کنید تا دانش‌آموزان به‌طور دسته‌جمعی بخوانند. هنگام اشاره کردن و تمرین به نکاتی که در بخش کلیات و دروس قبل بیان شده است، دقت کنید.

الف - خواندن انفرادی

با توجه به میزان وقت از چند نفر داوطلب بخواهید با اشاره‌ی شما هر کدام، یک سطر از لوحه را به صورت انفرادی بخوانند.

ب - نظر خواهی

توجه دانش‌آموزان را به تصویر صفحه‌ی ۴۵ کتاب آموزش قرآن جلب کنید و از دو یا سه نفر بخواهید درباره‌ی آن صحبت کنند.

پیش از تمرین از استاد

ت	ی	ل	ب	س	ل	و
خ	خ	خ	خ	خ	خ	خ
آ	آ	آ	آ	آ	آ	آ

قُلْنَا لَا تَخَفُ

فَإِذْ خَلَتْنَا مِنْ قَبْلِكُمْ

خَلَقْنَا لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ

وَ مَا أَرِيدُ أَنْ مَحَابِلَكُمْ

فَأَنْتُمْ يَخْلُقُوا كَمَنْ لَا يَخْلُقُ

دانش‌آموزان عزیز! تصویر نگاه کنید و درباره‌ی آن صحبت کنید.

جلسه‌ی سوم، هفته‌ی دوم اسفند ماه

مانند همیشه درس قرآن را با ایجاد فضای شاداب و با طراوت آغاز کنید. ابتدا لوحه‌ی سوره‌ی حمد را نصب کرده و نوار قرائت سوره‌ی حمد را پخش کنید و از دانش‌آموزان بخواهید تا با نگاه کردن به لوحه به دستور نوار عمل کنند. هنگام پخش آیات از نوار، زیر کلمات را از روی لوحه نشان دهید. پس از یادآوری و تمرین خواندن سوره‌ی حمد به روش بالا، لوحه‌ی ۷ را طی مراحل زیر آموزش دهید:

۱- با اشاره‌ی صحیح به ترکیبات حروف «ه» و «ح» اشاره کنید، تا دانش‌آموزان همراه اشاره‌ی شما به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

حرف «ه» به سه شکل «ه» اول، «هه» وسط و «هه» و «ه» آخر با حرکات ترکیب شده است تا چشم دانش‌آموزان به اشکال مختلف حرف «ه» آشنا شود و آن را درست بخوانند.

تذکر مهم

دانش‌آموزان در خواندن ترکیبات «ه، ه، ه، ه، ه، ه، ه، ه، ه، ه» عموماً فقط حرکت آن را تلفظ می‌کنند، از این رو چند بار به این ترکیبات اشاره کرده تا با تمرین و تکرار، توجه آن‌ها به صحیح خواندن این ترکیبات جلب شود.

۲- اینک به عبارات قسمت دوم لوحه به صورت بخش بخش اشاره کنید تا دانش‌آموزان به طور دسته‌جمعی آن‌ها را بخوانند.

هنگام اشاره کردن به نکاتی که در بخش کلیات و درس‌های قبل بیان شده است دقت کنید.

۳- با اشاره‌ی شما چند دانش‌آموز داوطلب هر کدام یک سطر از لوحه را بخوانند.

۴- از چند دانش‌آموز بخواهید که از روی کتاب درسی، هر کدام یک سطر را بخوانند. توجه داشته باشید که به دانش‌آموزان فرصت دهید که خودشان با دیدن هر بخش از کلمه، آن بخش را بخوانند، آن‌ها نباید بخش‌های یک کلمه را در ذهن خود جمع کنند، سپس کلمه را یک‌جا بخوانند.

تذکر

کلمه‌ی «وَلِيٍّ» را بهتر است مانند کلماتی از قبیل «خیار، زیاد، خیابان و...» بخوانند، ولی اگر «لِ» را به صورت «لی» تلفظ نکردند اشکالی ندارد.

تجدید القلوب در اسلام

جِ	جِ	جِ	جِ	جِ	جِ
جِ	جِ	جِ	جِ	جِ	جِ
جِ	جِ	جِ	جِ	جِ	جِ
جِ	جِ	جِ	جِ	جِ	جِ
جِ	جِ	جِ	جِ	جِ	جِ

۱. تَجْدِی مِنْ شَکْرٍ
 ۲. خَلَقَنِی فَهُوَ یَهْدِی
 ۳. لَکُمْ دِیْنُکُمْ وَ لِی دِیْنٌ
 ۴. لَهَا مَا کَسَبَتْ وَ لَکُمْ مَا کَسَبْتُمْ
 ۵. وَ لَکُمْ فِیْهَا مَا تَشْتَهُی اَنْفُسُکُمْ

و این گزین از کتاب خود، به عنوان نمونه‌ای از آن که در هر دو جهت، در تمام دنیا، در تمام اصحاب و از آن که
 به آن راه، به خودی که در قسمت بخاطر از آن و حاصل و وضع داده، بخاطر از آن راه، از خودی و حاصل و وضع بخاطر آن.

جلسه‌ی چهارم، هفته‌ی سوم اسفند ماه

پس از شروع مناسب درس قرآن و بخش قرائت سوره‌ی حمد و جمع‌خوانی دانش‌آموزان، لوحه‌ی ۸ را به صورت زیر آموزش دهید:

۱- آموزش نماد حرف ناخوانا: کلمات «خواهر، خواندن و خواب» را یکی یکی روی تخته بنویسید، از دانش‌آموزان بخواهید که آن‌ها را بخوانند. سپس توجه دانش‌آموزان را به نخواندن «واو» در کلمات بالا جلب کنید و تلفظ هر کدام را روبه‌روی آن‌ها بنویسید.

خواهر	←	خاهر
خواب	←	خاب
خواندن	←	خاندن
خوا	←	خا

آن‌گاه به دانش‌آموزان گفته می‌شود که در کلمات قرآن نیز برخی از حروف خوانده نمی‌شود. این حروف، به صورت توخالی (ا) نوشته می‌شود. هر وقت حرفی به شکل توخالی بود، آن را نمی‌خوانیم.

۲- خواندن لوحه‌ی ۸: دانش‌آموزان کلمات و عبارات این لوحه را مانند قبل با اشاره‌ی معلم به بخش‌های کلمات، به صورت دسته‌جمعی می‌خوانند. هرگاه به حرف ناخوانا رسیدید، از دانش‌آموزان این‌گونه سؤال کنید:

- آیا این حرف توخالی را بخوانیم؟
- خیر!
- چرا این حرف را نخواندیم؟
- چون تو خالی است.

فعالیت‌های یادگیری

- ۱- محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه‌ی اول ابتدایی را بررسی کنید.
- ۲- یک درس از کتاب آموزش قرآن پایه‌ی اول ابتدایی را انتخاب و آن را در کلاس تدریس کنید.

الگوی تدریس یک درس کامل از پایه‌ی دوم ابتدایی

سوره‌ی نصر؛ ء (همزه)، فتح مکه

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره‌ی نصر و عبارات قرآنی درس
- ۲- شناخت حرف همزه (ء) و توانایی خواندن ترکیب آن با حرکت‌های کوتاه و تنوین
- ۳- آشنایی با داستان فتح مکه
- ۴- علاقه به خواندن زیبای سوره‌ی نصر

درس ۱۰

جلسه‌ی اول

آیات سوره‌ی نصر را از روی تصویر بخوانید.

سوره‌ی نصر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اِذَا جَآءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَ الْفَتْحُ
وَ رَآیْتَ النَّاسَ یَدْخُلُوْنَ
فِی دِیْنِ اللّٰهِ اَفْوَاجًا
فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
وَ اسْتَغْفِرْ لَهُ ۗ اِنَّهٗ كَانَ تَوَّابًا

تکون سوره‌ی نصر را از روی تصویر بخوانید. عبارت آن بخوانید و خط را نشان دهید.

۲۲

جلسه‌ی اول

معلم با گفتن بسم الله الرحمن الرحيم و طلب یاری از خداوند و احوال‌پرسی از دانش‌آموزان، با بیان مطالب زیر می‌تواند آن‌ها را برای خواندن سوره‌ی نصر و موضوع آن آماده سازد. دانش‌آموزان چگونه می‌توان در زندگی موفق بود و به خواسته‌ی خود رسید؟ دانش‌آموزان به این سؤال، پاسخ‌های گوناگون می‌دهند. معلم با بحث و گفت‌وگو دانش‌آموزان را هدایت می‌کند تا به این نکات دست یابند که برای موفقیت باید تلاش کرد، از خدا یاری خواست و با پشت کار، نظم و ترتیب در کارها و همکاری و هم‌فکری با دیگران به موفقیت رسید.

در ضرب‌المثلی آمده است: «از تو حرکت، از خدا برکت». معلم در ادامه بیان می‌کند که پیامبر ما حضرت محمد - صلی الله علیه و آله - پس از سال‌ها تلاش و مبارزه با یاری خداوند و کمک مسلمانان توانستند کافران و ظالمان را شکست دهند تا همه‌ی مردم بتوانند به دین خدا ایمان آورند. خداوند در سوره‌ی نصر به مسلمانان مژده‌ی پیروزی و فتح مکه را داده است. در این درس با این سوره و داستان آن آشنا می‌شویم.

این درس طی مراحل زیر آموزش داده می‌شود.

۱- روخوانی و آموزش نماد جدید: مانند دروس قبل ابتدا لوحه را در جای مناسب نصب کنید. آن‌گاه با اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات، از دانش‌آموزان بخواهید که کلمات و عبارات را به صورت دسته‌جمعی، بخش‌بخش بخوانند.

در دومین کلمه از آیه‌ی اول این سوره به نماد جدید همزه (جاء) می‌رسید. این نماد به روش زیر تدریس می‌شود.

معلم حرف «ع» را با حرکت‌های ششگانه روی تخته می‌نویسد و از دانش‌آموزان می‌خواهد تا آن‌ها را بخوانند.

عَ عِ عٍ عٌ عَاءِ عِئِ عِئِ

آن‌گاه می‌گوید: دانش‌آموزان شکل دیگری هم از حروف الفبا داریم که شکل و صدای آن تقریباً شبیه حرف «ع» است. نام این شکل، همزه است و شما هم در کتاب فارسی در کلمه‌ی «سؤال» این شکل را دیده‌اید و با آن آشنا باشید. اکنون حرف همزه (ء) را با حرکات زیر بخوانید.

برای آموزش همزه‌ی ساکن (ء)، شما می‌توانید با تلفظ واضح همزه در آخر کلماتی مانند دعاء، شیء، سوء، ماء و سماء، شیوه‌ی تلفظ همزه ساکن را به ایشان بیاموزید. از دانش‌آموزان بخواهید هر کلمه را پس از شما تکرار کرده و روی صدای همزه‌ی ساکن تأکید کنند.

پس از آموزش نماد جدید، بخش خوانی کلمات و عبارات تا پایان سوره ادامه می‌یابد.

۲- فردخوانی از روی لوحه:

از دانش‌آموزان بخواهید که هر کدام کلمات و عبارات یک سطر را با اشاره‌ی شما به بخش‌های کلمات، به صورت انفرادی بخوانند. بهتر است این کار ابتدا توسط دانش‌آموزان قوی‌تر و سپس توسط سایر دانش‌آموزان انجام شود. در صورت لزوم می‌توان بخش‌های دارای اتصال یا تشدید مانند «فَسَبِّحْ» و «وَاسْتَغْفِرْهُ» را دو یا سه بار نشان داد تا با توجه و دقت بیشتری خوانده شود.

۳- پخش قرائت سوره‌ی نصر از نوار آموزشی:

معلم نوار آموزشی را که از قبل آماده کرده، پخش می‌کند تا دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل کنند. هنگام پخش نوار، معلم باز هم لوحه را نشان می‌دهد ولی به جای اشاره به بخش‌ها، به زیر کلمات اشاره می‌کند و همراه با خواندن نوار پیش می‌رود.

۴- خواندن از روی کتاب:

از دانش‌آموزان بخواهید کتاب‌های خود را باز کنند و هر دانش‌آموز یک سطر از آیات سوره را از روی کتاب خود بخواند.

ممکن است هنگام تدریس و تمرین سوره‌ی نصر، دانش‌آموزان برخی از کلمات را صحیح نخوانند. اهمّ این مشکلات به شرح زیر است که در صورت بروز به شیوه‌ی بیان شده این اشکالات را برطرف کنید.

الف- تبدیل «و» به «ف» و مشدّد خواندن «ف» در کلمه‌ی «افواجاً» که با بخش کردن و کشیدن

صدا رفع می‌شود.

ب- عدم تلفظ «ح» در دو کلمه‌ی «وَالْفَتْح» و «فَسَبِّحْ» که با صداکشی و تأکید بر تلفظ «ح» رفع

اشکال می‌شود.

ج- عدم تلفظ «ه» در «وَاسْتَغْفِرْهُ» در حالت وقف، که با صداکشی و تأکید بر تلفظ «ه» رفع

اشکال می‌شود.

جلسه‌ی سوم

پس از سلام و احوال‌پرسی، ایجاد آمادگی و پخش نوار سوره‌ی نصر، قبل از انجام دادن تمرین‌ها، از دانش‌آموزان بپرسید که آیا تمرین‌ها را در خانه انجام داده‌اند. سپس تکلیف ایشان را کنترل و دانش‌آموزان منظم و کوشا را تشویق کنید. تشویق افراد فعال، تنبیه کسانی است که تکلیف خود را منظم انجام نمی‌دهند.

پرسش و ارزش‌یابی

تمرین اول: از تعدادی از دانش‌آموزان بخواهید که هر کدام، یک سطر از سوره‌ی نصر یا عبارات قرآنی جلسه‌ی دوم را بخوانند. دانش‌آموزان را تشویق کنید تا سوره‌ی نصر را در حد امکان شبیه نوار بخوانند. میزان توانایی دانش‌آموزان را مطابق دستورالعمل ارزش‌یابی توصیفی که در بخش کلیات همین کتاب توضیح داده شده است، ارزیابی کنید.

تمرین دوم: از تعدادی از دانش‌آموزان بخواهید که هر کدام، یک سطر از عبارات قرآنی این تمرین را بخوانند. دانش‌آموزان می‌توانند این عبارات را به صورت شمرده یا بخش‌بخش بخوانند. خوب است همیشه پرسش کردن را از دانش‌آموزان قوی‌تر شروع کنید. توانایی دانش‌آموزان را مانند تمرین اول ارزیابی کنید.

فعالیت‌های یادگیری

- ۱- محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه‌ی دوم ابتدایی را بررسی کنید.
- ۲- یک درس از کتاب آموزش قرآن پایه‌ی دوم ابتدایی را انتخاب و آن را در کلاس تدریس کنید.

الگوی تدریس یک درس کامل از پایه‌ی سوم ابتدایی

روش تدریس و ارزش‌یابی

آموزش آیه‌الکرسی

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیه‌الکرسی و دو آیه‌ی بعد از آن
- ۲- تشویق به حفظ آیه‌الکرسی
- ۳- آشنایی با پیام زندگی درباره‌ی به زبان خوش صحبت کردن
- ۴- علاقه به زیباخوانی قرآن کریم

جلسه‌ی اول

بچه‌ها، درس امروز ما با یکی از آیه‌های معروف قرآن که به آیه‌الکرسی معروف است شروع می‌شود. بسیاری از مسلمانان آن را حفظ هستند. آیا در کلاس ما کسی هست که آن را از حفظ باشد؟ می‌توان با چنین مقدمه‌ای درس را آغاز کرد.

مراحل تدریس

مراحل تدریس مانند دروس قبل به شرح زیر است :

- ۱- نصب لوحه‌ی درس در مقابل دانش‌آموزان
 - ۲- با اشاره‌ی معلم به هر بخش، دانش‌آموزان دسته‌جمعی آن بخش را می‌خوانند.
 - ۳- با اشاره‌ی معلم به هر بخش، تعدادی از دانش‌آموزان هر کدام یک سطر را به‌طور انفرادی می‌خوانند.
 - ۴- معلم آیه‌الکرسی را از نواری پخش می‌کند و بچه‌ها مطابق دستور نوار عمل می‌کنند و معلم هم‌زمان از روی لوحه زیر کلماتی که از نوار پخش می‌شود، اشاره می‌کند.
 - ۵- دانش‌آموزان کتاب خود را باز می‌کنند و هر کدام یک سطر را می‌خوانند و توسط معلم تشویق می‌شوند که سعی کنند شبیه نوار بخوانند.
- اگر دانش‌آموزی در خواندن اشکال داشت، نباید دانش‌آموزان دیگر و یا معلم بلافاصله غلط او را بگیرند؛ بلکه باید حوصله کرد و به آن دانش‌آموز فرصت داد تا با توجه و دقت خود و راهنمایی معلم، موفق به رفع اشکال خویش شود.
- تذکر:** خوب است به بخش‌های کلمات و ترکیب‌های زیر چند بار اشاره شود تا دانش‌آموزان آن‌ها را بهتر و صحیح‌تر بخوانند.

لَا تَأْخُذُهُ، كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ لَا يَئُودُهُ، هُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

جلسه‌ی دوم

معلم وارد کلاس می‌شود، بچه‌ها به احترام معلم، همگی با هم از جا برمی‌خیزند و با لحنی که قداست صلوات رعایت شده باشد بر حضرت محمد (ص) و آل او درود می‌فرستند.

دانش‌آموزان کتاب‌های آموزش قرآن را باز می‌کنند و معلم بار دیگر نوار قرائت آیه‌الکرسی را پخش می‌کند و دانش‌آموزان با توجه به کتاب و همگام با نوار به‌طور دسته‌جمعی آن را می‌خوانند.

نکات زیر را می‌توان به دانش‌آموزان تذکر داد.

- ۱- به احترام قرآن هنگام قرائت آن سکوت کنیم.
 - ۲- سعی کنیم هنگام قرائت قرآن وضو داشته باشیم.
 - ۳- برای این که صدای نوار را به‌خوبی بشنویم، خیلی صدای خود را بلند نمی‌کنیم.
 - ۴- با فلش کلمات قرآن را نشان می‌دهیم.
 - ۵- بعد از خواندن هر شماره از عبارت‌های قرآنی، نفس تازه کنیم تا بتوانیم همراه و هماهنگ با قاری بخوانیم، جلو نزنیم و یا عقب نمانیم.
- بچه‌ها! آیه‌الکرسی همان درس جلسه‌ی اول و یا آیه ۲۵۵ سوره‌ی بقره است ولی معمولاً آیات ۲۵۶ و ۲۵۷ سوره‌ی بقره را که در جلسه دوم درس ما آمده نیز بعد از آن می‌خوانند. معلم در این هنگام لوحه‌ی جلسه‌ی دوم درس را مقابل دانش‌آموزان نصب می‌کند و با اشاره‌ی صحیح، دانش‌آموزان کلمات هر سطر را بخش‌بخش می‌خوانند.
- سپس هر سطر درس توسط دانش‌آموزان به‌طور انفرادی خوانده می‌شود.

پیام قرآنی

از یکی از دانش‌آموزان که در روخوانی قوی‌تر و قرائت او بهتر است بخواهیم که پیام قرآنی درس و ترجمه‌ی آن را بخواند و معنی کلمه‌ی «أَجْرٌ» را با توجه به ترجمه‌ی آیه حدس بزند.

از دانش‌آموزان بخواهید به‌صورت گروهی برای تصاویر درس داستانی بسازند و درباره‌ی مفهوم پیام با یک‌دیگر بحث و گفت‌وگو کنند و نتیجه‌ی آن را برای کلاس بازگو کنند و بالاخره با هدایت معلم به این نتیجه برسند که در زندگی باید دستورهای خداوند را اطاعت کنیم و راهنمایی پیامبرش را بپذیریم و با هم مهربان باشیم و زیباترین کلمات را در صحبت کردن با همدیگر به کار ببریم. در پایان جلسه‌ی دوم، انجام تمرینات «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان تذکر دهید و تعیین تکلیف کنید.

جلسه‌ی سوم

مطابق معمول، درس این جلسه هم مانند جلسه‌های دیگر با پخش نوار قرآن آغاز می‌شود و دانش‌آموزان مطابق دستور نوار قرائت درس را انجام می‌دهند. درس را این‌گونه ادامه می‌دهیم.

بچه‌ها تمرین‌های درس را که انجام داده‌اید؟

کدام یک از شما موفق شد که آیه‌الکرسی را حفظ کند؟

احیاناً اگر کسی تمام آیه‌الکرسی را بخشد از آن را از حفظ دارد می‌خواند و مورد تشویق قرار می‌گیرد.

از دانش‌آموزان بخواهید که هر کدام، یک یا

دو سطر از عبارات قرآنی جلسه‌ی اول و دوم را از

روی کتاب خود بخواند به طوری که همه‌ی افراد

کلاس فرصت خواندن پیدا کنند.

هر سطر از عبارات دوم نیز توسط یک

دانش‌آموز خوانده می‌شود.

براساس تسلطی که هر یک در روخوانی پیدا

کرده‌اند نمره‌ی مستمر برای آنان منظور کنید و در

تعیین میزان خواندن هر دانش‌آموز، تفاوت‌های فردی

را رعایت نمایید. برای آنان که پیام قرآنی و یا

آیه‌الکرسی را حفظ کرده‌اند تا ۲ نمره تشویقی منظور

شود.

فعالیت‌های یادگیری

- ۱- محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی را بررسی کنید.
- ۲- یک درس از کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی را انتخاب و آن را در کلاس تدریس کنید.

الگوی تدریس یک درس کامل از پایه‌ی چهارم ابتدایی

آیات ۳۳ تا ۳۶ سوره‌ی آل عمران

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۳۳ تا ۳۶ آل عمران و عبارات قرآنی درس
- ۲- علاقه به خواندن زیبای آیات ۳۳ تا ۳۶ آل عمران
- ۳- آشنایی با این مفهوم که خداوند از انسان می‌خواهد با پدر و مادر خویش با مهربانی و ادب صحبت کند.
- ۴- آشنایی با داستان حضرت زکریا و حضرت مریم علیهما السلام
- ۵- آموختن معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی

درس اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

آیات ۳۳ تا ۳۶ سوره‌ی آل عمران

۱- **إِنَّ اللَّهَ اشْفَعُ لِمَنْ دَانَ وَنُوحَا**
 خداوند شفاعت کند برای آنکه بخرد و نوحا.

۲- **وَ مَا لِإِبْرَاهِيمَ وَ مَا لِعِشْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ**
 و چه برای ابراهیم و چه برای عیسان که بر روی تمام عالمیان است.

۳- **ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ**
 ذریه‌ای که بعضی از آن‌ها از بعضی دیگر است.

۴- **وَ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ**
 و خداوند شنوای داناست.

۵- **إِذْ قَالَتِ امْرَأَتُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ إِنِّي أَخافُ وَأَتُخَفَّفُونَ**
 آن روز که زنی که همسر عیسا بن مریم گفت: من می‌ترسم و مرا خفیف می‌کنند.

۶- **رَبِّ إِنِّي لَأَمْلَأُ جَنَّاتٍ مِّنْ دُونِهَا زَوْجًا مَّطَهَّرًا**
 پروردگارا من می‌خواهم در بهشت‌های دیگر از آن‌ها همسر پاکیزه داشته باشم.

۷- **فَتَشَفَّعْتُ لِمَن تَشَاءُ**
 پس من شفاعت کردم برای آنکه خواهی.

۸- **إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ**
 پس تو ای شنوای دانایی.

۹- **فَلَمَّا وَضَعَتْهَا**
 پس آن روز که او را گذاشت.

۱۰- **قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ**
 گفت: پروردگارا من او را گذاشتم که دختری است.

۱۱- **وَ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ**
 و خداوند شنوای داناست.

۱۲- **وَ لَيْسَ الذَّكَرُ قَالًا لَّنِي**
 و نه پسر است که بی‌ارزشی است.

۱۳- **وَ إِنِّي سَمِعْتُهَا تَنَزَّاتٍ**
 و من شنیدم که او را در سجده می‌خواند.

۱۴- **وَ إِنِّي أَسْعِدُهَا بِذُرِّيَّتِهَا**
 و من او را نجات می‌دهم با فرزندانش.

۱۵- **بَيْنَ الشَّجَرَيْنِ الرَّجِيمِ**
 در میان دو درختان آتش‌سوز.

۱۶- **فَتَشَفَّعْتُ لِمَن تَشَاءُ**
 پس من شفاعت کردم برای آنکه خواهی.

الکون آیات درس را از نور گوش کنید و با نشان دادن خط، هر روز نور بخوانید.

روش تدریس و ارزشیابی

جلسه اول

معلم پس از سلام و احوال‌پرسی از بچه‌ها و سلام و صلوات بر پیامبر و اهل بیت پاکش با گفتن خلاصه‌ای از داستان حضرت زکریا و حضرت مریم علیهما السلام، دانش‌آموزان را به خواندن آیات این درس که مربوط به این دو بزرگوار است علاقه‌مند و آماده می‌سازد. مراحل تدریس مانند درس‌های قبل به شرح ذیل انجام می‌شود:

- ۱- آیات درس یک بار توسط دانش‌آموزان به طور آرام مطالعه و مرور می‌شود.
- ۲- هر یک از دانش‌آموزان یک سطر از آیات را به طور شمرده و آرام می‌خواند.
- ۳- نوار آموزشی پخش می‌شود و دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل می‌کنند.
- ۴- هر یک از دانش‌آموزان یک یا دو سطر از درس را حتی الامکان شبیه نوار می‌خواند.

حضرت زکریا و مریم

حضرت زکریا و حضرت مریم را، مائکة آرزو سبط الاعین است. در سخنی از باطنی پوری کلام جلاله و تعالی حضرت زکریا و مریم که خود آن را پوری آن نام کرده بود، زکریا گفت: این‌ها نامی پاک‌ترین است. حضرت زکریا با خود گفت: این سخن جبرئیل در حال حیات است.

جبرئیل فریاد کرد که حضرت زکریا در حال غریب بود و مادرش بر او اطمینان نداشت. پس او را از خواب بیدار کرد. زکریا از خواب بیدار شد و گفت: این چه خوابی است که مرا بیدار کرد؟

جبرئیل فریاد کرد: این خوابی است که مرا بیدار کرد. زکریا از خواب بیدار شد و گفت: این چه خوابی است که مرا بیدار کرد؟

حضرت زکریا و مریم

حضرت زکریا و حضرت مریم را، مائکة آرزو سبط الاعین است. در سخنی از باطنی پوری کلام جلاله و تعالی حضرت زکریا و مریم که خود آن را پوری آن نام کرده بود، زکریا گفت: این‌ها نامی پاک‌ترین است. حضرت زکریا با خود گفت: این سخن جبرئیل در حال حیات است.

جبرئیل فریاد کرد که حضرت زکریا در حال غریب بود و مادرش بر او اطمینان نداشت. پس او را از خواب بیدار کرد. زکریا از خواب بیدار شد و گفت: این چه خوابی است که مرا بیدار کرد؟

جبرئیل فریاد کرد: این خوابی است که مرا بیدار کرد. زکریا از خواب بیدار شد و گفت: این چه خوابی است که مرا بیدار کرد؟

حضرت زکریا و مریم

حضرت زکریا و حضرت مریم را، مائکة آرزو سبط الاعین است. در سخنی از باطنی پوری کلام جلاله و تعالی حضرت زکریا و مریم که خود آن را پوری آن نام کرده بود، زکریا گفت: این‌ها نامی پاک‌ترین است. حضرت زکریا با خود گفت: این سخن جبرئیل در حال حیات است.

جبرئیل فریاد کرد که حضرت زکریا در حال غریب بود و مادرش بر او اطمینان نداشت. پس او را از خواب بیدار کرد. زکریا از خواب بیدار شد و گفت: این چه خوابی است که مرا بیدار کرد؟

جبرئیل فریاد کرد: این خوابی است که مرا بیدار کرد. زکریا از خواب بیدار شد و گفت: این چه خوابی است که مرا بیدار کرد؟

حضرت زکریا و مریم

حضرت زکریا و حضرت مریم را، مائکة آرزو سبط الاعین است. در سخنی از باطنی پوری کلام جلاله و تعالی حضرت زکریا و مریم که خود آن را پوری آن نام کرده بود، زکریا گفت: این‌ها نامی پاک‌ترین است. حضرت زکریا با خود گفت: این سخن جبرئیل در حال حیات است.

جبرئیل فریاد کرد که حضرت زکریا در حال غریب بود و مادرش بر او اطمینان نداشت. پس او را از خواب بیدار کرد. زکریا از خواب بیدار شد و گفت: این چه خوابی است که مرا بیدار کرد؟

جبرئیل فریاد کرد: این خوابی است که مرا بیدار کرد. زکریا از خواب بیدار شد و گفت: این چه خوابی است که مرا بیدار کرد؟

۵- با توجه به آن که در آغاز تدریس، داستان را برای دانش‌آموزان تعریف کرده‌اید اینک از چند دانش‌آموز بخواهید که هر کدام یک بند از داستان حضرت زکریا و حضرت مریم علیهما السلام را بخواند. اگر فرصتی باقی ماند یک یا دو دانش‌آموز داوطلب، داستان را برای کلاس تعریف می‌کند.

جلسه‌ی دوم

پس از ایجاد آمادگی، مراحل آموزش درس به شرح زیر انجام می‌شود:

- ۱- پخش قرائت آیات جلسه‌ی قبل از نوار، هم‌خوانی دانش‌آموزان همراه نوار و خط بردن از روی کتاب.
- ۲- مطالعه و مرور آیات مربوط به این جلسه به طور آرام و آهسته.
- ۳- هر یک از دانش‌آموزان یک سطر از آیات درس را به طور آرام و شمرده می‌خواند.
- ۴- نوار آموزشی پخش شده و دانش‌آموزان مطابق دستور آن عمل می‌کنند.
- ۵- هر کدام از دانش‌آموزان سعی می‌کنند یک یا دو سطر از درس را شبیه نوار بخوانند.
- ۶- پیام درس و معنای آن و شعری که در ارتباط با آن است خوانده می‌شود.

دانش‌آموزان با توجه به پیام، تصویر و شعر مربوط به آن با هم گفت‌وگو می‌کنند و در پایان معلم صحبت‌های دانش‌آموزان را به طور خلاصه جمع‌بندی و نتیجه‌گیری می‌کند.

۷- انجام کار در کلاس: دانش‌آموزان به صورت گروهی و با مشورت یکدیگر تمرین‌ها را با نظارت و راهنمایی معلم انجام می‌دهند. پس از انجام هر تمرین، آن را برای کلاس می‌خوانند تا در صورت نیاز تصحیح شود.

تمرین اول: در این تمرین حروف ناخوانا عبارت است از :
الف آخر در حساباً و متاعاً، واو پایه‌ی همزه در تُوْتُرون و یُوْیُدُ، «ی» در مَوَوی و سُدَدی و «ای» پایه‌ی همزه در شاطِطی و تَبَوَوی.

تمرین دوم: دانش‌آموزان برای یافتن معنای کلمات از تجربیات خود و به کمک کلمات

هم خانواده و مراجعه به ترجمه‌ی آیات درس و تطبیق آن با آیه به جست‌وجو می‌پردازند.
تمرین سوم: دانش‌آموزان عبارات قرآنی این تمرین را می‌نویسند و سپس آن را می‌خوانند.
 ترجمه‌ی عبارت آخر چنین است: گفت: آن از نزد خداست.
 در پایان معلم یادآوری می‌کند که به عنوان تکلیف، قسمت «انس با قرآن در خانه» را در منزل
 و در حضور اولیای خود انجام دهند.

جلسه‌ی سوم

تمرین سوم

عزیز الرزق - آیه‌ی دوم را برای اعضای خانواده‌ی خود بخوانید. خوب است آیه‌ی دوم را با عبار همین گزید و همه آن قرائت کنید.

عزیز ذو القربان - اصوات را با طاق مشخص کنید. سپس عبارات قرآنی را بخوانید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

تمرین سوم

عزیز الرزق - آیه‌ی دوم را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانید. پس بعد از همه این‌ها همه عبار قرائت کنید.

عزیز ذو القربان - آیه‌ی دوم را بخوانید و اصوات را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز ذو الجلال - آیه‌ی ششم را با طاق مشخص کنید.

عزیز الرزق

عزیز ذو القربان

عزیز ذو الجلال

عزیز ذو الجلال

عزیز ذو الجلال

عزیز ذو الجلال

عزیز ذو الجلال

عزیز ذو الجلال

عزیز ذو الجلال

عزیز ذو الجلال

پس از ایجاد انگیزه و آماده‌شدن برای شروع درس، آموزش و ارزش‌یابی به ترتیب زیر آغاز

می‌شود:

۱- نوار قرائت آیات درس (جلسه‌ی اول و دوم) را پخش کنید تا دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل کرده و از روی کتاب خود خط ببرند.

۲- هر یک از دانش‌آموزان سعی می‌کند دو سطر از آیات درس را شبیه نوار به طور روان بخواند.

۳- از چند دانش‌آموز بخواهید تا عبارات قرآنی تمرین دوم را بخوانند و توانایی آن‌ها را ارزیابی کنید. می‌توانید پیش از شروع کلاس عبارات این تمرین را روی تخته بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید که اتصالات را با فلش مشخص کنند. این جلسه برای ارزش‌یابی از درس است و معلم می‌تواند برای دانش‌آموزان در دفتر کلاس نمره‌ی مستمر ثبت کند.

معنای عبارات تمرین دوم:

- ۱- همان بخشنده‌ای که بر عرش مسلط است. طه، ۵
- ۲- (خدا می‌دهد) دانش و حکمت را به هر کس بخواهد. بقره، ۲۶۹
- ۳- لباس تقوا بهتر است. اعراف، ۲۶
- ۴- پس تقوای الهی پیشه کنید و مرا اطاعت نمایید. شعرا، ۱۰۸

فعالیت‌های یادگیری

- ۱- محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه‌ی چهارم ابتدایی را بررسی کنید.
- ۲- یک درس از کتاب آموزش قرآن پایه‌ی چهارم ابتدایی را انتخاب و آن را در کلاس تدریس کنید.

برای ایجاد انگیزه در این درس، می‌توانید ابتدا داستان بشارت فرشتگان به حضرت ابراهیم علیه‌السلام را با استفاده از یکی از روش‌های داستان‌گویی برای دانش‌آموزان تعریف کنید و سپس توجه آنان را به ترجمه‌ی برخی از آیات این سوره که همین داستان را بیان می‌کند جلب کنید. آن‌گاه طی مراحل زیر، تدریس درس را ادامه دهید:

۱- پیش‌خوانی آیات درس: به دانش‌آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود بخوانند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز یک یا دو سطر از آیات درس را می‌خواند و دیگران خط می‌برند و معلم بر خط‌بردن و خواندن دانش‌آموزان نظارت می‌کند.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود را از نوار پخش کنید و از دانش‌آموزان بخواهید هر جمله را بار اول گوش کنند و بار دوم همراه نوار بخوانند. شما نیز بر خواندن و خط‌بردن دانش‌آموزان نظارت کنید.

۴- فردخوانی آیات درس: ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و سپس از دیگر دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از عبارات قرآنی درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه به نوار برای کلاس بخوانند.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول: قرائت آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به قرائت آیات، از روی کتاب خود، خط ببرند و همراه نوار بخوانند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه، معنای صحیح کلمات قرآنی را در کتاب خود بنویسند. آن‌گاه هر کلمه یا ترکیب قرآنی همراه با ترجمه‌ی آن توسط یک دانش‌آموز خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود.

۱- بُشْرَى: بشارت، مژده

۲- مَجِيد: با عظمت

۳- أَمْرُ اللَّهِ: کار خدا

۴- رَحْمَةُ اللَّهِ: رحمت خدا

۵- أَهْلَ الْبَيْتِ: خاندان، اهل خانه

تمرین سوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای عبارات قرآنی را کامل کرده و در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر سطر همراه با ترجمه‌ی آن، توسط یک دانش‌آموز خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود. توجه کنید که دانش‌آموزان با دقت و صحیح عبارات قرآنی را بخوانند.

ق، ۱

۱- وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ

سوگند به قرآن با عظمت

نحل، ۸۹

۲- وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ

و هدایت و رحمت و بشارت برای مسلمانان.

هود، ۷۳

۳- رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ

رحمت خدا و برکات او بر شما خاندان باد.

آموزش پیام قرآنی

از چند دانش آموز بخواهید پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را بخوانند، سپس درباره‌ی شعر و تصویر کتاب با یکدیگر بحث و گفت‌وگو کنند و نظرات خود را برای کلاس بیان کنند. پیشنهاد می‌شود برای هر یک از گروه‌ها متناسب با توانمندی آنان فعالیت‌هایی مانند اجرای یک نمایش کوتاه درباره‌ی این پیام قرآنی، پیدا کردن ضرب‌المثل یا شعر مناسب دیگری، کشیدن نقاشی، نوشتن یک خاطره و یا انشا در این مورد در نظر بگیرید؛ و در فرصتی مناسب گروه‌ها کار خود را به کلاس ارائه دهند.

برخی از ضرب‌المثل‌ها یا اشعار در این زمینه به شرح زیر است:

- ۱- تو نیکی می‌کنی و در دجله انداز
- ۲- چو بد کردی مشو ایمن زآفات
- ۳- این جهان کوه است و فعل ما ندا
- ۴- از هر دست که بدهی از همان دست می‌گیری
- ۵- چاه مکن بهر کسی، اول خودت دوم کسی

بیان داستان: همان‌طور که در بخش کلیات بیان شد یکی از روش‌های جذاب ارائه‌ی مفاهیم، بیان آن‌ها به شیوه‌ی داستان است. معمولاً دانش‌آموزان با داستان‌های قرآنی آشنا هستند، از این‌رو شما می‌توانید از آنان بخواهید که داستان را به صورت نمایش برای دوستان خود اجرا کنند و یا می‌توانید به شیوه‌ی جذاب و مناسب دیگری که تشخیص می‌دهید و در توان دارید، داستان را برای دانش‌آموزان تعریف کنید. به خاطر داشته باشید حتماً دانش‌آموزان یک بار داستان را از روی متن کتاب، در کلاس بخوانند.

چند لحظه بعد از دیدن مهمانان به خانه حضرت ارفع از اتاق بیرون آمد و به حضرتش می‌گفت: «ما را با او در منزل چه بازیها یاد دادی برای مهمانان آمده کنیم. ما را پاسخ می‌دهد، اگر خدا به من کمک کند، کتاب خوبی از گوشه‌های مهمانان پاس خدا آمده می‌کنیم.»

حضرت ارفع در حالی که خود را برای این کار آماده می‌کرد، می‌گفت: «کتاب گوشه‌های من دست‌نویس ما را با خود می‌آورم.»

حضرت ارفع از خانه بیرون رفت و به حضرت ارفع می‌گفت و می‌گفت: «بزرگان ما را پاس خدا یاد دادند که در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند. ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند. ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند. ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند.»

حضرت ارفع می‌گفت: «ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند. ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند. ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند. ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند.»

حضرت ارفع می‌گفت: «ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند. ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند. ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند. ما را با خود در این روزها در خانه‌های ما می‌آیند.»

در پایان این جلسه، یادآوری کنید که تمرین‌های انس با قرآن در خانه انجام شود.

جلسه‌ی سوم (انس با قرآن در خانه)

این جلسه مخصوص پرسش و ارزیابی دانش‌آموزان است. از آن‌جا که ممکن است فرصت ارزیابی از همه‌ی دانش‌آموزان فراهم نشود پیشنهاد می‌شود در هر جلسه‌ی پرسش، تعدادی از دانش‌آموزان ارزیابی شوند. سعی کنید در هر نیم سال، هر دانش‌آموز چند بار ارزیابی شود.

تمرین اول: از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات درس را با صدای بلند و حتی‌الامکان شبیه نوار بخواند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خط ببرند. خواندن ترجمه‌ی آیات در کلاس ضرورت ندارد. خواندن ترجمه توسط دانش‌آموزان در خانه کفایت می‌کند.

تمرین دوم: هر سطر از عبارات قرآنی این تمرین، توسط چند دانش‌آموز خوانده می‌شود. توانایی این دانش‌آموزان را ارزیابی کرده و به آن‌ها نمره دهید. همان‌طور که قبلاً بیان شد صحیح خواندن آیات، کفایت می‌کند؛ اما خوب است به یکی از روش‌هایی که در درس دوم بیان شده است نحوه‌ی انجام اتصالات به وسیله‌ی فلش را بررسی کنید. اتصالات در این آیات و ترجمه‌ی آن‌ها به شرح زیر است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
حَم * تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

حامیم * فرو فرستادن کتاب (قرآن) از سوی خدای با عزت و حکیم

مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

خلق نکردیم آسمان‌ها و زمین و آنچه را که بین آن دو است

إِلَّا بِالْحَقِّ وَ أَجَلٍ مُّسَمًّى

مگر به حق و سرآمدی مشخص

احقاف، ۳-۱

تمرین سوم: این تمرین را نیز به شیوه‌ی مناسبی مورد ارزیابی قرار دهید. برای تنوع می‌توانید از یک دانش‌آموز بخواهید یک ترکیب را به حالت غیر وقف، و از دانش‌آموز دیگری بخواهید همان ترکیب را به حالت وقف بخواند.

حالت وقف و ترجمه‌ی ترکیب‌ها به شرح زیر است.

يُتْرَكُ سُدىً: بیهوده رها می‌شود؟!؛

عُلامًا زَكِيًّا: نوجوانی پاک

مَكَانًا سُوىً: جای هموار

عَفْوًا رَحِيْمًا: آمرزنده‌ی مهربان

عَسَلٍ مُّصَفًّى: عسل خالص

تمرین چهارم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات ۶۳ تا ۸۱ سوره‌ی هود را از روی دو صفحه‌ی پایانی این درس بخوانند. این تمرین را به میزانی که در کلاس وقت دارید انجام دهید و در صورت نیاز، برخی از توضیحات لازم درباره‌ی رسم الخط این آیات را مطابق آنچه که در درس اول کتاب دانش‌آموزان آمده است در حد ضرورت و به اختصار برای دانش‌آموزان بیان کنید. دانش‌آموزان موفق را تشویق کنید. توجه داشته باشید آن‌هایی که در خواندن آیات از روی این صفحه توفیق کافی ندارند، هیچ نمره‌ای از ارزش‌یابی مستمر یا پایانی آن‌ها کسر نمی‌شود.

فعالیت‌های یادگیری

- ۱- محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه‌ی پنجم ابتدایی را بررسی کنید.
- ۲- یک درس از کتاب آموزش قرآن پایه‌ی دوم ابتدایی را انتخاب و آن را در کلاس تدریس کنید.

بخش سوم

روش ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی

- ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی
- ارزش‌یابی از موضوعات مختلف آموزش قرآن و سطح انتظار یادگیری در هر یک
- ارزش‌یابی مستمر و پایانی

اهداف یادگیری بخش سوم

از دانشجو - معلم انتظار می‌رود پس از مطالعه و یادگیری این بخش بتواند:

- ۱- نحوه‌ی ارزش‌یابی از موضوعات مختلف آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی را شرح دهد.
- ۲- نحوه‌ی ارزش‌یابی مستمر و پایانی را شرح دهد.

ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی

همان‌طور که در بخش اول کتاب بیان شد، ارزش‌یابی یکی از ارکان هر برنامه‌ی درسی است. همان‌طور که در ابتدای هر درس با انجام ارزش‌یابی تشخیصی، میزان دانش و توانایی دانش‌آموزان سنجیده می‌شود، پس از هر درس و در پایان دروس نیز، آموخته‌های دانش‌آموزان ارزش‌یابی می‌گردد. معمولاً ارزش‌یابی به صورت شفاهی، کتبی یا عملی و به دو گونه‌ی مستمر و پایانی انجام می‌شود و آموخته‌های دانش‌آموزان در سه حیطه‌ی دانش، مهارت‌های عملی و نگرش، مورد ارزش‌یابی و سنجش قرار می‌گیرد. ارزش‌یابی، هم میزان پیشرفت دانش‌آموزان و هم میزان توفیق معلمان را می‌سنجد و نقاط قوت و ضعف برنامه‌ی آموزشی را نیز نشان می‌دهد.

در این قسمت، موضوعات مختلف آموزش قرآن و سطوح مختلف یادگیری در هر یک از آن‌ها به شرح زیر توضیح داده می‌شود.

ارزش‌یابی از موضوعات مختلف آموزش قرآن و سطح انتظار یادگیری در هر یک

هر یک از موضوعات آموزش قرآن، سطح انتظار یادگیری در آن‌ها در پی می‌آید. قابل ذکر است تعدادی از دانش‌آموزان به بیش از سطح مورد انتظار دست می‌یابند. بدیهی است که این‌گونه دانش‌آموزان به‌طور خاص تشویق می‌شوند و می‌توان برای آن‌ها امتیازات ویژه‌ای در نظر گرفت و تأکید بر سطح مورد انتظار یادگیری، نباید مانع پیشرفت این‌گونه از دانش‌آموزان شود؛ همان‌طور که نباید این‌گونه دانش‌آموزان، ملاک سنجش و ارزش‌یابی، سایر دانش‌آموزان قرار گیرند.

الف - روخوانی قرآن: مهارت روخوانی قرآن دارای سه سطح بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی

و روان‌خوانی است و قابل ذکر است که گاهی از دو سطح اول به روخوانی و از سطح سوم به روان‌خوانی نام برده می‌شود. به هر حال در این‌جا منظور از روخوانی، خواندن قرآن کریم است که دارای سه سطح زیر می‌باشد.

۱- بخش‌خوانی: فراگیر کلمات و عبارات قرآنی را به صورت بخش‌بخش و همراه با مکث

مختصر میان هر بخش می‌خواند؛ این نحوه‌ی خواندن پایین‌ترین سطح روخوانی است.

۲- شمرده‌خوانی: در این سطح، فراگیر کلمات و عبارات قرآنی را به صورت شمرده و

بدون مکث در بین بخش‌ها می‌خواند.

۳- روان‌خوانی: در این سطح، فراگیر کلمات و عبارات قرآنی را به صورت روان و با

سرعت معمولی می‌خواند.

ب - قرائت قرآن: سطح مورد انتظار در یادگیری قرائت قرآن، از خواندن سوره‌های کوتاه به صورت زیبا و دسته جمعی آغاز می‌شود و تا قرائت منظم و آهنگین سوره‌ها و آیات کتاب درسی ادامه می‌یابد. میزان کسب توانایی در هر یک از این مراحل به صورت توانایی روان خوانی در بخش روخوانی ارزش‌یابی می‌شود. از این رو، عدم کسب توانایی مورد انتظار در قرائت قرآن منجر به کسر امتیاز و نمره از دانش‌آموزان نمی‌شود، هر چند که برای دانش‌آموزانی که این توانایی را کسب کرده‌اند می‌توان امتیاز یا نمره‌ی تشویقی خاصی در نظر گرفت.

ج - پیام قرآنی: خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن از روی کتاب و توضیح پیام قرآنی یا بیان مصداقی برای آن با استفاده از تصاویر با سؤالات مربوط به زبان ساده و کودکانه. دانش‌آموزانی که این توانایی را در مورد پیام‌های قرآنی کتاب کسب کرده‌اند، حداکثر امتیاز این بخش را به دست می‌آورند. برای دانش‌آموزانی که متن پیام قرآنی یا ترجمه‌ی آن را از حفظ دارند می‌توان امتیاز یا نمره‌ی تشویقی خاصی منظور کرد.

د - معنای ترکیب‌ها و عبارت‌های ساده‌ی قرآنی: میزان مشارکت و فعالیت دانش‌آموزان در بخش‌های مربوط به معنا کردن ترکیب‌ها و عبارت‌های ساده‌ی قرآنی که در کلاس به صورت گروهی و تحت نظارت و ارشاد معلم انجام می‌شود به عنوان امتیاز مثبت در ارزش‌یابی مستمر ایشان لحاظ می‌گردد. از این رو، عدم یادگیری این بخش، موجب کسر نمره نمی‌شود، هر چند که برای دانش‌آموزانی که این توانایی را کسب کرده‌اند، می‌توان امتیاز یا نمره‌ی تشویقی خاصی در نظر گرفت.

ه - داستان‌های قرآنی: بیان داستان‌های قرآنی کتاب درسی به زبان ساده و کودکانه به کمک تصاویر یا بدون آن، توسط دانش‌آموزان، در ارزش‌یابی مستمر ایشان به صورت نمره یا امتیاز مؤثر خواهد بود.

ارزش‌یابی مستمر و پایانی

ارزش‌یابی درس قرآن در چارچوب آیین‌نامه‌ی امتحانات دوره‌های ابتدایی و راهنمایی تحصیلی مصوب جلسه‌ی ۶۵۳ شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۱۷/۶/۷۹ می‌باشد. با توجه به این آیین‌نامه، ارزش‌یابی درس قرآن با توجه به نکات ذیل صورت می‌پذیرد.

الف - ارزش‌یابی مستمر

این ارزش‌یابی متکفل استمرار و تعمیق یادگیری است و زمینه‌ی یادگیری آهسته و پیوسته را فراهم می‌آورد. به کمک ارزش‌یابی مستمر، از یک سو آموزگار در طول سال تحصیلی با میزان یادگیری دانش‌آموزان و نقاط قوت و ضعف آن‌ها آشنا می‌شود و از سوی دیگر دانش‌آموزان احساس می‌کنند که بر فعالیت علمی آن‌ها نظارت می‌شود و پاسخ مناسب تلاش خود را دریافت می‌کنند. این تشویق‌ها یا هشدارها با تقویت انگیزه‌ی دانش‌آموزان، نقش مؤثری بر استمرار و تعمیق یادگیری آن‌ها دارد.

در ارزش‌یابی مستمر درس قرآن، توجه به نکات زیر و رعایت آن‌ها ضروری است.

۱- در این ارزش‌یابی رشد میزان یادگیری هر دانش‌آموز مورد نظر است. از این رو، نمره‌ی مستمر هر دانش‌آموز، معدل نمرات او در طول یک نیم سال نیست؛ بلکه باید میزان رشد و پیشرفت او ملاک نمره‌ی ارزش‌یابی مستمر قرار گیرد.

۲- فعالیت و تلاش فردی و گروهی دانش‌آموزان در کلاس به عنوان امتیاز و بخشی از نمره‌ی مستمر ایشان منظور می‌شود.

۳- فعالیت خارج از کلاس دانش‌آموزان بخشی از نمره‌ی ارزش‌یابی مستمر آن‌ها را شامل می‌شود. تکلیف «انس با قرآن در خانه» بخشی از این فعالیت است که همه‌ی دانش‌آموزان موظف به انجام آن هستند. معلم باید این تکلیف دانش‌آموزان را بررسی کرده و برای افراد موفق نمره و امتیاز خاصی منظور نماید و با تدبیر لازم کسانی را که تکلیف خود را به خوبی انجام نمی‌دهند به این کار ترغیب کند.

معلم باید دانش‌آموزان را به انجام سایر فعالیت‌های خارج از کلاس تشویق کند. بدیهی است استعداد، علاقه، امکانات و شرایط فردی دانش‌آموزان در کم و کیف این فعالیت‌ها باید لحاظ شود. برخی از این فعالیت‌ها عبارت‌اند از:

- تهیه‌ی نوار آموزشی قرآن یا سایر نوارهای قرآن و استماع آن در خانه؛
- خواندن قرآن در خانه؛
- مطالعه‌ی کتاب‌های جانبی درباره‌ی داستان‌های قرآنی، پیام‌های قرآنی و آشنایی با قرآن و

مطالب و موضوعات آن ؛

- حفظ برخی از سوره‌ها، آیات و پیام‌های قرآنی ؛

- تلاوت قرآن با صوت خوب و زیبا ؛

- نقاشی، خوشنویسی و انجام سایر کارهای هنری درباره‌ی پیام‌های قرآنی، داستان‌ها و ...

مربوط به قرآن کریم ؛

- شرکت در جلسات و مسابقات قرآنی مانند حضور در دارالقرآن‌ها و سایر برنامه‌های مشابه ؛

- جمع‌آوری مطالبی درباره‌ی قرآن از مجموعه‌ی کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی ؛

- توجه به اخبار روز قرآنی و بیان برخی از آن‌ها در کلاس ؛ با استفاده از روزنامه‌ها، رادیو و

سیمای قرآن، برنامه‌های اخباری صدا و سیما و ...

- تولید روزنامه‌های دیواری خاص قرآن یا ارائه‌ی مطالب مربوط به قرآن در روزنامه‌های

دیواری مدرسه ؛

- توانایی دانش‌آموزان در معناکردن عبارات قرآنی.

بدیهی است معلم می‌تواند در چارچوب برنامه‌ی آموزش قرآن و متناسب با اصول، محتوا و

روش‌های آن، دانش‌آموزان را به هر فعالیت مناسب دیگری نیز ترغیب و تشویق کند.

قابل ذکر است که نباید پرداختن به فعالیت‌های خارج از کلاس، فعالیت اصلی آموزش قرآن را

تحت الشعاع قرار دهد.

۴- در هر دو نوع ارزش‌یابی مستمر و پایانی و

به‌ویژه ارزش‌یابی مستمر باید به تفاوت‌های فردی

دانش‌آموزان توجه شود. دادن فرصت‌های مجدد و رعایت

استعدادها و توانایی‌های مختلف دانش‌آموزان در

ارزش‌یابی مستمر بیش‌تر ممکن است. از این‌رو،

دانش‌آموزی که براساس توان خود تلاش می‌کند باید امتیاز

مناسب خود را دریافت کند.

ب - ارزش‌یابی پایانی

بر اساس آیین‌نامه‌ی امتحانات، ارزش‌یابی پایانی در پایان نیم‌سال اول و دوم به عمل می‌آید. آزمون پایانی درس قرآن در تمام پایه‌های دوره‌ی ابتدایی به صورت شفاهی است و بهتر است این آزمون در برنامه‌ی امتحانی پایانی هر نیم‌سال گنجانده شود.

در ارزش‌یابی پایانی توجه به نکات زیر و رعایت آن‌ها ضروری است.

۱- **تهیه‌ی برگه‌ی آزمون:** توصیه می‌شود به منظور افزایش اعتبار آزمون شفاهی، دقت در تهیه‌ی سؤالات از تمام مطالبی که باید پرسش شود، تنوع مناسب آن‌ها و افزایش دقت در ارزش‌یابی، آموزگار کلیه‌ی سؤالاتی را که باید از یک دانش‌آموز پرسد از قبل تهیه کند و روی برگه‌ای بنویسد و از هر دانش‌آموز بخواهد تا به طور تصادفی یک برگه را انتخاب کند.

پاسخ دانش‌آموز به سؤالات موجود در برگه، آزمون شفاهی او را شامل می‌شود.

۲- هرچند مواد آموختنی در درس قرآن از تنوع لازم برخوردار است و تلاش دانش‌آموزان در یادگیری این مواد در ارزش‌یابی مستمر منظور می‌شود، ولی در ارزش‌یابی پایانی فقط از میزان توانایی دانش‌آموزان در روخوانی قرآن و آشنایی با مفهوم کلی و مصداق پیام‌های قرآنی پرسش می‌شود.

۳- دانش‌آموزانی که بیش از سطح مورد انتظار از خود توانایی نشان می‌دهند، از نمره و امتیاز تشویقی بهره‌مند می‌شوند. توانایی دانش‌آموزان در زیبا خواندن آیات قرآن و با صوت خوش، حفظ سوره‌ها و پیام‌های قرآنی نمونه‌ای از توانایی‌های بیش از سطح انتظار است.

تفصیل مواد آموذنی و ریزنمرات هریک از این مواد در ارزش‌یابی مستمر و پایانی در شیوه‌نامه‌های اجرایی مربوط آمده است.

تذکر: همان‌گونه که در بخش کلیات بیان شد، در صورتی که ارزش‌یابی به صورت کیفی (توصیفی) انجام شود. ارزش‌یابی پایانی به عمل نمی‌آید.

جدول سطح مورد انتظار و تسویقی آزمون قرآن دوره ابتدایی *

پایه	پنجم		چهارم		سوم		دوم		اول		پایه	
	سطح تسویق	سطح انتظار	سطح تسویق	سطح انتظار	سطح تسویق	سطح انتظار	سطح تسویق	سطح انتظار	سطح تسویق	سطح انتظار		
۱	۱- متن کتاب : زیبا ۲- متن مصحف با صوت خوش ۳- متن مصحف : آرام	۱- متن کتاب : زیبا و متن خوش ۲- متن مصحف با صوت خوش ۳- متن مصحف : آرام	۱- متن کتاب : زیبا و متن خوش ۲- متن مصحف با صوت خوش ۳- متن مصحف : آرام	۱- متن کتاب : زیبا و متن خوش ۲- متن مصحف با صوت خوش ۳- متن مصحف : آرام	۱- سوره ها : زیبا و متن خوش ۲- فرازها : زیبا و متن خوش ۳- سوره ها : زیبا و متن خوش	۱- خواندن سوره ها به صورت روان یا با صوت خوش ۲- خواندن کلمات و عبارات به صورت شمرده یا روان	۱- سوره ها به صورت شمرده ۲- خواندن کلمات و عبارات به صورت بخش بخش	۱- سوره ها به صورت شمرده ۲- خواندن کلمات و عبارات به صورت بخش بخش	۱- سوره ها به صورت شمرده ۲- خواندن کلمات و عبارات به صورت بخش بخش	۱- زیبا و با صوت خوش خواندن سوره ها به صورت شمرده ۲- حفظ دو سوره از دسته جمعی ۳- حفظ بیش از دو سوره	۱- زیبا و با صوت خوش خواندن سوره ها به صورت شمرده ۲- حفظ دو سوره از دسته جمعی ۳- حفظ بیش از دو سوره	۱ روبرخوانی
۲	۱- متن کتاب : زیبا ۲- متن مصحف : آرام	۱- متن کتاب : زیبا و متن خوش ۲- متن مصحف با صوت خوش ۳- متن مصحف : آرام	۱- متن کتاب : زیبا و متن خوش ۲- متن مصحف با صوت خوش ۳- متن مصحف : آرام	۱- متن کتاب : زیبا و متن خوش ۲- متن مصحف با صوت خوش ۳- متن مصحف : آرام	۱- سوره ها : زیبا و متن خوش ۲- فرازهای قرآنی	۱- خواندن سوره ها به صورت روان یا با صوت خوش ۲- خواندن کلمات و عبارات به صورت شمرده یا روان	۱- زیبا و با صوت خوش خواندن سوره ها به صورت شمرده ۲- حفظ دو سوره از دسته جمعی ۳- حفظ بیش از دو سوره	۱- زیبا و با صوت خوش خواندن سوره ها به صورت شمرده ۲- حفظ دو سوره از دسته جمعی ۳- حفظ بیش از دو سوره	۱- زیبا و با صوت خوش خواندن سوره ها به صورت شمرده ۲- حفظ دو سوره از دسته جمعی ۳- حفظ بیش از دو سوره	۱- زیبا و با صوت خوش خواندن سوره ها به صورت شمرده ۲- حفظ دو سوره از دسته جمعی ۳- حفظ بیش از دو سوره	۱- زیبا و با صوت خوش خواندن سوره ها به صورت شمرده ۲- حفظ دو سوره از دسته جمعی ۳- حفظ بیش از دو سوره	۲ قرآنی و حفظ
۳	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	مانند پایه دوم	۳ پیام قرآنی
۴	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	مانند پایه سوم	۴ درک معنای ترکیبها و عبارات قرآنی
۵	مانند پایه اول	مانند پایه اول	مانند پایه اول	مانند پایه اول	مانند پایه اول	مانند پایه اول	مانند پایه اول	مانند پایه اول	مانند پایه اول	مانند پایه اول	مانند پایه اول	۵ داستانهای قرآنی

* این جدول به طور یکسان در ارزشیابی مستمر و پایانی مبنای ارزشیابی است به جز دو ردیف آخر که فقط به ارزشیابی مستمر اختصاص دارد.